

Nr 113.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor; given Stockholms slott den 25 februari 1926.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt 87 § regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor.

Under Hans Maj:ts

Min allernädigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 (nr 77) om sjukkassor.

Härigenom förordnas, att 117 § i lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor skall upphöra att gälla ävensom att 2, 4, 6 och 9 §§, 11—14 §§, 15 § mom. 8, 17—23 §§, 26, 62, 84, 92 och 94 §§ samt 116 § mom. 3 i samma lag skola, 6, 12, 13, 17, 18, 19, 62 och 94 §§ i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Registrerad sjukkassa vare ej tillåtet att meddela högre begravningshjälp än femhundra kronor, ej heller att utöva verksamhet, som uppenbarligen är främmande för det ändamål kassan enligt 1 § har att fullfölja.

Registrerad sjukkassa må med begivande av tillsynsmyndigheten övertaga skyldighet att bestämma och utgiva ersättningar till skadad arbetare jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete ävensom moderskapsunderstöd åt kvinnor i industriellt arbete enligt vad därom må vara särskilt stadgat. Verksamhet som nu sagts må avse även andra än kassans medlemmar.

4 §.

Sjukkassa skall för att kunna vinna registrering bestå av minst etthundra medlemmar samt i enlighet med denna lag hava antagit stadgar och utsett styrelse. Därest särskilda omständigheter därtill föranleda, kan registrering beviljas jämväl sjukkassa med mindre medlemsantal än nyss nämnts, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå.

6 §.

Sjukkassas stadgar — — — skall förfaras.

Avser sjukkassa att utöva verksamhet, som i 2 § andra stycket sägs, skall detta angivas i stadgarna.

9 §.

I sjukkassa må icke någon vinna inträde allenast för beredande av begravningshjälp. Dock äge sjukkassa i stadgarna bestämma, att medlems make kan vinna inträde i kassan uteslutande för nämnda ändamål.

11 §.

Medlem av sjukkasse kan icke därur uteslutas av andra grunder än i stadgarna eller denna lag bestämts.

Stadgarna må ej innehålla, att medlem kan uteslutas på den grund, att han överskridit viss ålder, eller att hans hälsotillstånd försämrats, eller att han redan i någon viss utsträckning bekommit sjukhjälp. Ej heller må i stadgarna upptagas bestämmelse, som innebär rätt att utesluta medlem, vilken tillhört kassan fem år eller, där han uppnått fyrtiofem års ålder, två år, på grund därav att hans medlemskap i viss förening eller annat samfund upphört eller att han lämnat visst yrke eller viss anställning.

12 §.

Å samma tid må icke någon vara medlem av mer än en sjukkasse. Dock utgör medlemskap i sjukkasse, som är under likvidation eller i konkurstillstånd, eller medlemskap allenast för beredande av begravningshjälp ej hinder för inträde i annan kassa.

Varder, efter — — — vunnit inträde.

13 §.

Har medlem — — — honom belöper.

Då medlem utträtt eller uteslutits ur sjukkasse, må han ej utbekomma något av kassans tillgångar; dock må i stadgarna kunna föreskrivas, att, därest medlemmen i sammanhang med utträdet eller uteslutningen vinner inträde i annan sjukkasse, visst belopp skall för hans räkning till denna utbetalas.

14 §.

Där ej sjukkassas stadgar bestämma annorlunda, åligger det medlem, som avflyttar från kassans verksamhetsområde eller utom samma område ombyter böningsort eller återflyttar till ort inom nämnda område, att om den nya böningsorten ofördröjligen göra skriftlig anmälan, vid äventyr att varda förlustig rätt till understöd från kassan för den tid, som förflyter, intill dess sådan anmälan skett.

15 §.

Mom. 8. Sjukhjälpstiden skall utgöra minst nittio dagar för varje tidsperiod av tolv månader. Dock må i stadgarna bestämmas, att, där en sjukdom ensam eller i förening med annan, som inträffat medan i följd av den förra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan ännu förefanns, redan föranlett meddelande av sjukhjälp för tid, ej understigande nittio dagar, ytterligare sjukhjälp ej skall utgå för nämnda sjukdomar.

17 §.

Därest enligt sjukkassas stadgar läkarintyg angående inträdessökandes hälsotillstånd icke fordras, må understöd ej utgå i anledning av sjukdom eller dödsfall, som inträffar under de första sextio dagarna efter inträdet. Vad nu stadgats gälla dock icke, om sjukdomen eller dödsfallet orsakats av olycksfall, som inträffat efter inträdet i kassan, och äge ej heller tillämpning beträffande medlem, vilken på grund av sin anställning varit pliktig att inträda i kassan eller enligt bestämmelse i kassans stadgar varit berättigad att i sammanhang med utträde eller uteslutning ur annan sjukkassa vinna inträde i kassan.

Upptages i — — — i kassan.

18 §.

Är sjukkassas sjukhjälpstid längre än den enligt denna lag kortaste tillåtna, må genom föreskrift i stadgarna bestämmas, att rätten till sjukhjälp för den överskjutande tiden skall vara på visst sätt inskränkt.

I sjukkassas — — — av tillsynsmyndigheten.

19 §.

Skola inom — — — i 6 § vid 5), 6) och 7).

Tillsynsmyndigheten skall, i samband med registrering av sådan bestämmelse i sjukkassas stadgar som avses i nästföregående stycke, fastställa det minsta för utfästade av sjukhjälp eller begravningshjälp tillåtna antalet sjukhjälp- eller begravningshjälpsförsäkrade medlemmar i varje klass. Tillsynsmyndigheten må ock på särskild framställning bestämma sådant antal.

Vidare skall — — — övergången skett.

20 §.

Mom. 1. Sjuk-kassa skall upptaga fasta medlemsavgifter till bestridande av kostnaderna för sjukhjälpverksamheten och, därest sjuk-kassan meddelar begravningshjälp, särskilda fasta medlemsavgifter för nämnda verksamhet.

De fasta avgifterna må icke göras olika för olika grupper av sjuk-kassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å understödsrätt eller sjukdoms- eller dödsfallsrisk eller ock betingas av sådan bestämmelse i stadgarna, som angives i 21 §. De avgifter, som äro avsedda för sjukhjälpverksamheten eller förekommande begravningshjälpsverksamhet, skola vara så avvägda, att de i förening med andra kassans inkomster, vilka kunna vara bestämda för enahanda ändamål, må antagas förslå till täckande av kassans löpande utgifter för den verksamhet, för vilken avgifterna äro avsedda, ävensom till fondbildning, som må erfordras för denna verksamhet, samt till därå belöpande förvaltningskostnad.

Mom. 2. De inkomster, vilka äro bestämda för sjukhjälpverksamheten, må ej i vidare mån än som kan föranledas av stadgarnas bestämmelser i ämne,

vilket angives i 6 § vid 11), användas för annat ändamål än nämnda verksamhetsgren samt avsättning till i 23 § omnämnd, för verksamhetsgrenen avsedd fond.

Vad nu stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande de inkomster, vilka äro bestämda för begravningshjälpsverksamheten.

Mom. 3. Skall enligt sjukkassas stadgar uttaxering å medlemmarna kunna äga rum, må sådan beslutas allenast i den händelse, att kassans för dess sjukhjälps- eller dess begravningshjälpsverksamhet bestämda inkomster finnas otillräckliga för det ändamål, vartill de skola användas. Genom uttaxering erhållna medel må användas allenast för samma ändamål som de inkomster, vilkas otillräcklighet föranlett uttaxeringen.

Mom. 4. Där sjukkassa enligt sina stadgar utövar moderskapshjälpsverksamhet, skall denna hänföras till sjukhjälpsverksamheten. Lag samma vare beträffande sådan verksamhet, som avses i 2 § andra stycket.

Mom. 5. Sjukkassas för sjukhjälps- och begravningshjälpsverksamheten gemensamma förvaltningskostnader skola på de inkomster, som inflyta av sjukhjälpsverksamheten, och de inkomster, som inflyta av begravningshjälpsverksamheten, fördelas i förhållande till de olika inkomsternas storlek.

21 §.

Utgår till sjukkassa bidrag från staten eller från kommun, eller har arbetsgivare till kassan överlämnat gåva eller gentemot kassan iklätt sig förpliktelse, vilken gåva eller förpliktelse är av större betydelse för de fasta avgifternas eller av kassan meddelat understöds storlek, må i stadgarna föreskrivas, att för medlemmar, för vilka av staten eller av kommun beviljat bidrag enligt fastställda bestämmelser icke må beräknas eller vilka enligt vid gåva eller utfästelse knutet villkor ej äga tillgodonjuta förmån därav, de fasta avgifterna skola utgå med högre belopp än för övriga medlemmar, därvid skillnaden skall skäligen motsvara vad å en var av de senare belöper av bidraget eller av förmånen av gåvan eller utfästelsen.

22 §.

Sjukkassa är pliktig föra ordentliga räkenskaper. Meddelar sjukkassa begravningshjälp, skola räkenskaper föras särskilt för sjukhjälpsverksamheten och särskilt för begravningshjälpsverksamheten.

I avseende å förandet av räkenskaperna skola särskilda föreskrifter meddelas av tillsynsmyndigheten att gälla jämte dem, som kassan jämlikt förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar har att iakttaga. Räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår.

Räkenskaperna skola föras så, att av desamma framgår, vilka kassans tillgångar utgöra fond, samt, i händelse både sjukhjälpsfond- och begravningshjälpsfond skola finnas, av vilka tillgångar vardera fonden består.

23 §.

Då bokslut är uppgjort för sjukkassa, skall vad av de för kassans sjukhjälpverksamhet bestämda inkomster och genom uttaxering erhållna medel enligt bokslutet återstår från det år, bokslutet avser, ingå till en sjukhjälpfond. Motsvarande återstod av de för begravningshjälpverksamhet bestämda inkomster och uttaxerade medel skall avsättas till en begravningshjälpfond. Sjukhjälpfondens kapital och avkastning må tagas i anspråk allenast för sjukhjälpverksamheten samt begravningshjälpfondens kapital och avkastning allenast för begravningshjälpverksamheten.

26 §.

Den, som mot sjukkassa har fordran å begravningshjälp, äge ej rätt till betalning för denna fordran ur de för sjukhjälpverksamheten bestämda tillgångar, och den, som har fordran å sjukhjälp, äge ej rätt till betalning därför ur de för begravningshjälpverksamheten bestämda tillgångar.

I vidare mån än som framgår av vad nu föreskrivits må vad i 20 § mom. 2 och 3 samt 23 § stadgas i fråga om användning av vissa sjukkassas tillgångar icke åberopas mot tredje man, med mindre han insett eller bort inse, att stadgandet ägt tillämpning.

62 §.

Sjukkassa skall — — — tre månader;

2) då medlemsantalet, där tillsynsmyndigheten funnit skäligen lämna sådant medgivande, som nyss angivits, eller kassan registrerats med mindre antal medlemmar än etthundra, nedgått under det av tillsynsmyndigheten för kassan bestämda minsta medlemsantal och detta tal ej åter uppnåtts inom tre månader;

3) då förhållande — — — sin verksamhet.

84 §.

Beviljas sjukkassas registrering, låte tillsynsmyndigheten i sjukkasseregistret införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) kassans firma;
- 3) där kassan avser att utöva verksamhet som i 2 § andra stycket sägs, uppgift därom;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) varje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna sjukkassans firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
- 6) där befogenhet att teckna firman ej skall utövas allenast av styrelsen, vilken eller vilka, var för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer;

7) huruvida uttaxering å medlemmarna skall kunna äga rum;

8) det sätt, varpå kallelse till sjukkaſsesammanträde ſkall ſke och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, ävensom den tid före ſammanträde, då föreſkrivna kallelſeåtgärder ſenast ſkola vara vidtagna.

Det ena exemplaret av ſtadgarna ſkall förſes med bevis om registreringen och återſtällas till ſökanden.

92 §.

Nedgår antalet medlemmar av ſjukkaſſa under etthundra eller, där kaſſan registrerats med mindre antal medlemmar, under det av tillsynsmyndigheten jämlikt 4 § för kaſſan beſtämde minſta medlemsantal, åligger det ſtyrelſen ett ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten. I anledning av anmälan, ſom avſer förſtänmda fall, har tillsynsmyndigheten att, ſå ſnart ſke kan, meddela beſlut, huruvida det må vara ſjukkaſſan medgivet att med mindre medlemsantal än etthundra fortsätta ſin verksamhet. Lämnas ſådan medgivande, ſkall tillsynsmyndigheten tillika beſtämna viſſt tal, under vilket kaſſans medlemsantal ej må nedgå. Därest medlemsantalet ſedermåra nedgår under det beſtämde minſta antalet, ſkall anmälan därom av ſtyrelſen ofördröjligen göras hos tillsynsmyndigheten.

Har i klassindelad ſjukkaſſa antalet medlemmar av en klass nedgått under vad, på ſätt i 19 § ſågs, är för utfäſtande av ſjukhjälp eller av begravningshjälp från klassen beſtämt, åligger det likaledes ſtyrelſen att om förhållandet ofördröjligen göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

94 §.

Om tillsynsmyndighetens beſlut i ärende, ſom icke avſer registrering, ſå ock om beſlut, varigenom registrering vägrats, ſkall ſkriftlig underrättelſe ofördröjligen överlämnas eller med allmänna poſten förſändas till någon, vilken äger företräda ſjukkaſſan. Innefattar beſlutet anviſning enligt 24 eller 93 §, eller har genom beſlutet av ſjukkaſſa gjord anſökning avſlagits eller med ſtöd av 25 § lämnat medgivande återkallats eller registrering av anmält förhållande vägrats, ſkola i underrättelſen om beſlutet ſkälen därför angivas.

Är ſjukkaſſa — — — beſlutets dag.

116 §.

Mom. 3. Är någon vid tiden för denna lags utfärdande medlem av ſärſkilda registrerade ſjukkaſſor, äge han utan hinder av beſtämmelſen i förſta punkten av 12 § förſta ſtycket kvarſtå i deſſa kaſſor, jämväl ſedan deſamma blivit registrerade enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927 utom ſåvitt angår 20, 22, 23, 26 och 117 §§, i vilka delar lagen ſkall träda i kraft den 1 januari 1928.

Härvid skall emellertid gälla:

1. Har före lagens ikraftträdande sjukförsäkring registrerats med mindre medlemsantal än etthundra eller jämlikt 92 § erhållit medgivande att med mindre medlemsantal, än nyss sagts, fortsätta sin verksamhet, skall vad för sådant fall är i 62 och 92 §§ i deras nuvarande lydelse stadgat fortfarande äga tillämpning beträffande kassan.

2. Finnas enligt sjukförsäkrings vid tiden för lagens ikraftträdande registrerade stadgar inom kassan skilda klasser för beredande av sjukhjälp, skall vad i 19 § andra stycket och 92 § andra stycket i deras nuvarande lydelse stadgas fortfarande äga tillämpning beträffande sådan klass, intill dess att särskilt minsta medlemsantal blivit, på sätt i 19 § enligt dess i denna lag stadgade lydelse sägs, för klassen bestämt.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 31 december 1925.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anför efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet:

Jag anhåller nu att få anmäla fråga om vissa ändringar i lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor, vilka ändringar sammanhänga med ifrågasatt nyorganisation av det statsunderstödda sjukkasseväsendet.

Inledning.

Den 19 februari 1925 avgav statens besparingskommitté betänkande med utredning och förslag angående socialförsäkringens organisation.

Statens besparingskommitté.

I detta betänkande hade besparingskommittén till behandling upptagit frågan om organisationen såväl av den sociala sjukförsäkringen som ock av den obligatoriska olycksfallsförsäkringen och pensionsförsäkringen. I viss mån hade i betänkandet berörts frågor även rörande samhällets fattigvård. I fråga om olycksfallsförsäkringen gick kommitténs förslag huvudsakligen ut på att medelst en ny förvaltningsorganisation och vissa materiella ändringar i gällande lag åstadkomma besparingar i förvaltningskostnaderna för statsverket liksom för samhället i dess helhet. Beträffande pensionsförsäkringen föreslog kommittén såsom den väsentligaste förändringen ett avsevärt stärkande av avgiftspensioneringen genom pensionsavgifternas höjande ävensom en överflyttning av en väsentlig del av kostnaderna för de s. k. pensionstilläggen från staten till primärkommunerna. Det förslag, varuti kommitténs betänkande rörande sjukförsäkringen utmynnade, innebar i korthet följande.

Kommittén förklarar sig av kostnadsskäl anse det omöjligt att ens i en begränsad omfattning för det närvarande genomföra en obligatorisk sjukförsäkring. I stället förordar kommittén åtgärder i syfte att konsolidera den frivilliga sjukförsäkringen, giva den en större omfattning än för närvarande samt bereda den möjlighet att genom ökade prestationer — särskilt längre sjukhjälpstid — mera än hittills fylla den uppgift, som inom ett enhetligt socialförsäkringssystem bör tillkomma sjukförsäkringen. Såsom det viktigaste medlet för åstadkommande av en förbättrad frivillig sjukförsäkring föreslår kommittén övergång från den nuvarande splittringen på ett mycket stort antal, del-

vis alltför små sjukkassor till ett s. k. enhetskasssystem, d. v. s. ett system, enligt vilket å varje ort allenast en sjukkassa är verksam. Endast där så blir fallet bliva enligt kommittén sjukkassorna tillräckligt bärkraftiga för att allmänt kunna lämna sjukhjälp under en mera avsevärd sjukhjälpstid, och endast då kunna de erhålla den allmänna anslutning från de ekonomiskt svagare befolkningslagren, som är önskvärd. På samma gång utgör ett dylikt system enligt kommittén en oundgänglig förutsättning för att sjukkasseväsendet skall kunna tjäna som organ jämväl för andra socialförsäkringsgrenar; i fråga om olycksfallsförsäkringen och pensionsförsäkringen anser nämligen kommittén väsentliga fördelar vara att vinna genom att den omedelbara förbindelsen med de försäkrade decentraliseras till sjukkassorna, så att utbetalning av ersättningarna och kontroll över att vederbörliga förutsättningar för dessas erhållande föreliggande ombesörjes av dem. Vägen för att med bibehållande av sjukförsäkringens frivillighet nå fram till ett enhetskasssystem är enligt kommittén, att det statsbidrag, som för närvarande utgår till understödande av sjukkassornas verksamhet, endast lämnas åt en kassa å varje ort. Därigenom skulle sjukkassorna förmås att sammansluta sig eller uppgå i den på orten starkaste kassan. Med en sådan åtgärd, tillika förbunden med en viss höjning av statsbidragets storlek, skulle man vidare enligt kommittén kunna ålägga sjukkassorna att bereda sjukhjälp under en till minst tre år förlängd sjukhjälpstid. En sådan förlängning skulle enligt kommittén bland annat medföra, att sjukförsäkringen komme att lämna understöd under första delen av den tid, för vilken nu i allmänhet pensionstillägg sökes; sjukförsäkringen skulle därigenom komma att tjäna som en garanti mot att oberättigade anspråk på pensionstillägg kunna vinna beaktande och alltså underlätta prövningen av pensionsanspråk. Beträffande olycksfallsförsäkringen skulle enligt kommittén åt dylika enhetskassor kunna anförtros att på egen risk bestämma och utgiva ersättning för kortare sjukdomstider. — Jämte de nu återgivna grundlinjerna innehöll kommitténs betänkande uppslag till ändringar i olika hänseenden beträffande nu gällande regler för sjukförsäkringen, men torde det icke vara anledning att i detta sammanhang ingå på desamma. Något förslag till författningstext var ej bilagt kommitténs betänkande, och kommittén hade icke heller närmare angivit, huru med genomförandet av dess förslag lämpligen skulle förfaras.

Yttranden
över bespa-
ringskommitténs betänkande.

Över nämnda betänkande avgåvos till följd av remiss yttranden av socialstyrelsen, försäkringsrådet, riksförsäkringsanstalten, pensionsstyrelsen, medicinalstyrelsen, försäkringsinspektionen samt statens fattigvårdsinspektör, varjämte, sedan vissa enskilda sammanslutningar beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet, yttranden inkommit från Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet. De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, Svenska fattigvårdsförbundet, Rikssjukkassornas centralorganisation, Sveriges allmänna sjukkasfeförbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges köpmannaförbund och Svenska försäkringsföreningen. De sålunda avgivna yttrandena finnas i tryck sammanförda i ett särskilt häfte, vilket som bilaga fogats vid protokollet i det förut denna dag behandlade ärendet angående förslag till lag om försäkring för

olycksfall i arbete m. m. I detta sammanhang torde jag beträffande yttranden innehåll kunna åtnöja mig med att hänvisa till denna protokollsbilaga.

På grundval av besparingskommitténs betänkande och däröver avgivna yttranden och med beaktande jämväl av tidigare utredningar, särskilt socialförsäkringskommitténs den 14 oktober 1919 avgivna och sedermera överarbetade förslag till lag om allmän sjukförsäkring, har därefter inom socialdepartementet med biträde av särskilda sakkunniga verkställts ytterligare utredning av de av besparingskommittén behandlade ävensom ett antal andra frågor på sjukförsäkringens område, varjämte utarbetats utkast till författningar angående nyorganisation av den statsunderstödda sjukförsäkringsverksamheten. I dessa utkast hade även upptagits förslag angående ändrade grunder för statsbidragen till den av sjukkassorna bedrivna frivilliga moderskapsförsäkringen.

I likhet med besparingskommitténs förslag byggde nu omförmälda utkast på den grundsatsen, att statsbidrag skall meddelas allenast åt en sjukkassa inom varje område. Genom en höjning av statsbidraget, som ansågs böra göras större än besparingskommittén föreslagit, åsyftade utkasterna vidare att åstadkomma, att de statsunderstödda sjukkassorna skulle kunna åläggas att lämna betydligt större minimiförmåner än för närvarande. I motsats mot i besparingskommitténs betänkande föreslogs enligt utkasterna även, att statsbidragen till sjukkassornas verksamhet för beredande av läkarvård åt medlemmarna skulle höjas samt omläggas efter nya linjer, detta i syfte att stimulera till en väsentlig utvidgning av denna verksamhet. Genomförandet av enhetskasssystemet skulle enligt utkasterna medföra, att endast sjukkassor med lokalt begränsade verksamhetsområden och alltså icke de s. k. rikssjukkassorna, d. v. s. sjukkassor, vilkas verksamhet sträcker sig över hela riket eller större delar därav och utövas genom förmedling av ett stort antal underavdelningar, skulle erhålla statsbidrag. Rikssjukkassorna skulle eventuellt erhålla tillfälle till fortsatt verksamhet i form av kassor för återförsäkring av viss del av de lokala kassornas sjukrisker ävensom för utövande av begravningshjälpsverksamhet.

Över dessa utkast har därefter utlåtande avgivits av tretton inom socialdepartementet ytterligare tillkallade personer — av mig i det följande kallade granskningsnämnden — representerande erfarenhet på sjukkasseväsendets område samt beträffande sociala och ekonomiska frågor i allmänhet. Därjämte har utlåtande över utkasterna avgivits av socialstyrelsen efter hörande av sociala rådets sjukkassesektion samt — dock allenast beträffande vissa delar — av medicinalstyrelsen och försäkringsinspektionen.

Granskningsnämnden säger sig i sitt utlåtande vilja förorda principen att endast en sjukkasseorganisation inom samma verksamhetsområde må antagas till statsunderstödd sjukkassa. Då det emellertid utan tvivel vore av stort värde för utbredande av den nuvarande sjukförsäkringen, om även rikssjukkassorna vid den nya lagens genomförande kunde godtagas som bärare av sjukförsäkringen, och då det förefölle icke vara omöjligt att finna en organisationsform, varigenom, utan att nyssnämnda system skulle sönderbrytas, antingen en lokal sjukkassa eller en avdelning av rikssjukkassa inom ett visst område skulle bliva bärare av den statsunderstödda sjukförsäkringen, har

Inom socialdepartementet utarbetade utkast.

Utlåtanden över socialdepartementets utkast.

Granskningsnämnden.

granskningsnämnden dock tillika föreslagit en närmare undersökning, huruvida icke med tillämpning av principen med endast en statsunderstödd sjukkasse inom ett och samma verksamhetsområde en organisationsform skulle kunna skapas, som medgäve inpassande av rikssjukkassorna som organ för sjukförsäkringen. I anledning av dessa uttalanden — vilka omfattas av det stora flertalet av granskningsnämndens ledamöter — hava två av dessa förklarad sig vara tveksamma rörande enhetskassesystemets lämplighet, varjämte två andra av nämndens ledamöter i stället förordat ett system, enligt vilket det inom varje område skulle kunna finnas en lokal sjukkasse och en rikssjukkasseavdelning. — På vissa av de särskilda punkterna av utkastens har granskningsnämnden eller några dess ledamöter därjämte framställt erinringar, vilka emellertid icke på något sätt äro av beskaffenhet att rubba grunderna för det i utkastens ifrågasatta systemet.

Socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har i sitt yttrande hänvisat till sin förut i olika sammanhang uttalade uppfattning, att en verklig lösning av den sociala sjukförsäkringsfrågan kunde vinnas endast på den obligatoriska försäkringens grund samt att en lösning i sådan riktning vore obetingat påkallad jämväl med hänsyn till sambandet mellan sjukförsäkringen och övriga grenar av socialförsäkringen. Styrelsen sammanfattar emellertid sitt utlåtande över utkastens så att styrelsen, oaktat viss i yttrandet närmare motiverad tvekan, funne sig kunna i princip biträda de grunder, på vilka reformförslaget byggde men att styrelsen förutsatte, att de föreliggande författningsutkastens komme att före framläggandet för riksdagen underkastas en ingående och grundlig omarbetning.

Grundlinjerna av förslag till nyorganisation av den statsunderstödda frivilliga sjukförsäkringen.

Departementschefen.

Sedan de nu angivna förarbetena verkställes, har jag haft att taga ståndpunkt till den behandlade frågan. Beträffande behovet av en genomgripande reform av sjukkasseeväsendet har jag funnit fullgiltig utredning föreliggande. De huvudsakliga brister, som syns mig vara förenade med den nuvarande sjukkasserörelsen, äro följande. Rörelsen har icke lyckats vinna anslutning bland så stor del av rikets befolkning, som önskvärdt vore, och har under senare tid väsentligen stagnerat i sin utveckling. Den tid, under vilken sjukhjälp lämnas, är i allmänhet för kort för att sjukförsäkringen skulle kunna anses på ett tillfredsställande sätt fylla sin sociala uppgift, och vidare har kassornas verksamhet för beredande av läkarvård och moderskapshjälp icke erhållit önskvärd omfattning. Med den synnerligen stora splittring på olika organisationer, som kännetecknar sjukkasseeväsendet, är detta dessutom för närvarande endast i ytterst ringa omfattning i stånd att, på sätt som ur olika synpunkter är eftersträfvansvärdt, medverka som organ för andra socialförsäkringsgrenar. Denna splittring har även medfört vissa andra betänkliga följder. Konkurrensen kassorna emellan har ofta icke tagit den riktningen, att kassorna strävat att genom ökning av de lämnade sjukhjälpförmånerna erhålla större anslutning, utan mångenstädes hava kassorna sökt draga medlemmar till sig genom att erbjuda lägre premier än konkurrentkassorna, varav naturligen följt mera otillfredsställande sjukhjälp eller mindre soliditet hos kassorna. Särskilt torde konkurrensen på detta sätt hava motverkat en välbehörlig ökning av sjukhjälpstiden.

Konkurrensen har också ej sällan medfört, att befintliga kassor gått miste om den normala nyrekryteringen från de yngre åldersklasserna, varav följt, att dessa kassors sjuklighetsförhållanden och alltså deras ekonomi undan för undan försämrats.

I fråga om sättet för den nyorganisation, som alltså synes böra ske, har jag funnit, att jag kunde i huvudsak ansluta mig till grundprinciperna för de i de senast utarbetade utkasten avsedda reformförslagen ävensom till den i utkasten föreslagna närmare utformningen därav. En ändring i den riktning, att rikssjukkassorna skola kunna inpassas i enhetskassessystemet, har emellertid synt mig befogad. På grund av det nu anförda har jag för avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t att för 1926 års riksdag framlägga förslag, vilka, jämte ökade bidrag från det allmännas sida till sjukkasseväsendet, avse väsentligt skärpta villkor för bidragens åtnjutande, detta sagt såväl med avseende å försäkringens organisation som i fråga om kassornas prestationer beträffande sjuk- och moderskapshjälp. Utkasten hava emellertid inom departementet gjorts till föremål för överarbetning och, i vissa punkter, kompletterande utredning, varvid jämväl beaktats de av granskningsnämnden ävensom de hörda ämbetsverken anförda synpunkterna. För innebörden av de nu avsedda förslagen anhaller jag i det följande att få redogöra, därvid jag emellertid torde böra förutskicka en något närmare redogörelse för gällande regler.

Statsbidrag till sjukkassors sjukhjälpverksamhet utgår för närvarande enligt kungörelsen den 11 oktober 1920 angående statsbidrag åt sjukkassor. Enligt denna kungörelse må statsbidrag kunna för varje år tilldelas registrerad sjukkassa med dels 2 kronor för varje medlem, dels 25 öre för varje sjukdag, söndagar oräknade, för vilken kontant sjukhjälp från kassan utgått med minst 90 öre eller vård å sjukhus av kassan bekostats, dock minst 50 öre och högst 2 kronor för medlem, dels ock en fjärdedel av de utgifter, kassan fått vidkännas för bekostande av läkarvård och läkemedel åt medlemmarna, dock högst 1 krona för medlem. För de s. k. fortsättningskassorna, d. v. s. sjukkassor, vilka hava till ändamål att som påbyggnad på de andra kassorna bereda sjukhjälp under längre sjukhjälpstid än dessa, är dock bidraget för medlem 50 öre samt maximum av bidrag, beräknat efter sjukdagar, 50 öre och av bidrag, beräknat efter kostnader för läkarvård och läkemedel, 25 öre för år och medlem. Statsbidrag erhålles varken i vanliga sjukkassor eller fortsättningskassor för sjukkassemédlem, som tillförsäkrats högre kontant sjukhjälp än 8 kronor för dag. Statsbidraget utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan, som ingives till och prövas av socialstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet över sjukkasseväsendet (K. K. den 31 december 1921 angående handläggningen av frågor om statsbidrag åt sjukkassor).

Statsbidrag må alltså kunna tilldelas — och tilldelas även såsom regel — varje sjukkassa, som registrerats enligt lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor. Nämnda lag innehåller i första hand för registrerade sjukkassor bestämmelser av föreningsrättslig natur, avseende att åt sådana kassor giva den fasthet i organisationen, som erfordras för den med registreringens följande rättssubjektiviteten. Då sjukkassas verksamhet är en art av försäkringsrörelse och med-

Gällande
regler.

lemmarna i allmänhet icke kunna anses äga möjlighet eller förmåga att tillfylllest övervaka denna verksamhet, hava även meddelats bestämmelser rörande kontroll från tillsynsmyndighetens sida över densamma. Regleringen av sjuk-kassas förhållande till medlemmarna är i princip överlämnad åt stadgarnas bestämmelser. Stadgarna skola sålunda innehålla föreskrifter om villkoren för inträde i och uteslutning ur kassan, sjukhjälpens beskaffenhet och storlek samt avgifternas storlek eller erforderliga grunder för deras beräkning. Emellertid innehåller lagen i sådant hänseende även vissa bestämmelser av tvingande natur. Så får ej till medlem antagas den, som är medlem i annan sjukkassa, och uteslutning av medlem på vissa angivna grunder är förbjuden. För sjukhjälpens omfattning finnas minimibestämmelser stadgade. Vid sjukdom, som medför väsentlig nedsättning i arbetsförmågan, skall nämligen enligt lagen sjukhjälp utgå med vård å sjukhus *eller* läkarvård jämte läkemedel *eller* visst belopp i penningar för varje dag, vilket belopp för självförsörjande medlem ej får understiga 90 öre. Sjukhjälpstiden skall utgöra minst 90 dagar för varje tidsperiod av 12 månader; dock må bestämnas, att för varje sjukdom jämte i omedelbar följd därefter följande sjukdomar sjukhjälp skall utgå under allenast 90 dagar.

Statsbidrag åt sjukkassor, som meddela moderskapshjälp, d. v. s. understöd åt kvinnor vid barnsördsfall, utgår enligt kungörelse av den 30 juni 1913. Under det att, såsom nämnts, bestämmelser om de minsta prestationer beträffande sjukhjälp, som kassa skall lämna för att kunna registreras och alltså även för att kunna erhålla statsunderstöd, meddelats i sjukkasselagen, hava föreskrifter om villkoren för erhållande av statsbidrag till moderskapshjälpsverksamheten allenast lämnats i denna kungörelse. Dessa villkor äro, *att* moderskapshjälpen skall utgå under minst 14 dagar vid varje barnsörd och med minst 90 öre om dagen eller vård å förlossningshem, *samt att* hjälpen ej må utbetalas till annan än den, som omedelbart före barnsörden varit sjukförsäkrad i registrerad sjukkassa under oavbrutet minst 270 dagar. Statsbidraget utgår med 60 öre för dag, dock högst under 42 dagar och ej för tid, då kvinnan åtnjutit sjukhjälp eller då hon icke avhållit sig från förvärvsarbete.

Grunddragen
av den ifrågasatta nyorganisationen.

Vid den nu ifrågasatta nyorganisationen har, i anslutning till vad förut anförts, den viktigaste reformuppgiften ansetts vara att söka så småningom komma fram till ett enhetskassesystem. Enligt gällande lag skall i registrerad sjukkassas stadgar finnas bestämmelse om dess verksamhetsområde. Intet hindrar emellertid, att kassa såsom verksamhetsområde upptager hela riket, något som också ej sällan förekommer, och å samma ort kan sjukkasseverksamhet bedrivas av hur många kassor som helst. Genomförandet av den eftersträfvade koncentrationen inom sjukkasseväsendet innebär nu, att det som villkor för åtnjutande av statsbidrag föreskrives, att en kassa skall hava sin verksamhet begränsad till ett på visst sätt lokalt bestämt område, så att kassan som regel ej skall äga som medlemmar mottaga eller behålla personer, vilka höra hemma inom annan statsunderstödd kassas område. Å andra sidan

skall tillträde till en kassa i princip vara öppet för envar inom kassans verksamhetsområde mantalsskriven person, vars försäkring ej på grund av hans ålder eller sjuklighet måste anses innebära en alltför betungande risk. Såsom en konsekvens av systemet med allenast en statsunderstödd sjukkassa å varje ort måste regler om överflyttning av medlemmar vid ändring av mantalsskrivningsorten, liksom vid ändring av sjukkassas verksamhetsområde, införas.

Vad angår förslaget innehåll angående de prestationer, som en kassa skall lämna för att kunna erhålla statsunderstöd, är först att märka, att sjukhjälpstiden för samma sjukdom eller en sammanhängande följd av sjukdomar skall vara minst tre år och den minsta dagliga sjukpenning, för vilken statsbidrag må erhållas, en krona. Moderskapshjälp med minst en krona om dagen under en i förhållande till den nu stadgade väsentligt förlängd tid har ansetts böra göras till en obligatorisk prestation av sjukkassorna. Därjämte torde särskilda bestämmelser böra meddelas för den statsunderstödda sjukkasseverksamhetens avgränsning mot annan socialförsäkring.

Såsom ersättning för att kraven på sjukkassorna så väsentligt skärpas, som detta förslag innebär, har statsbidraget ansetts böra ökas, det i förhållande till antalet medlemmar beräknade bidraget från 2 kronor till 3 kronor för år och sjukdagsbidraget från 25 öre till 50 öre för sjukdag, därvid bidrag må utgå jämväl för söndagar och begränsningen till högst 2 kronor för år och medlem borttagits. Därjämte ingår i förslaget, att nya bestämmelser införas rörande bidrag till kassornas sjukvårdande verksamhet. Dessa bestämmelser innebära, att den andel av kostnaden för denna verksamhet, som ersättes av staten, ökas, men att å andra sidan i olika avseenden garantier skapas för att varken sjukkassan eller dess medlemmar missbruka förmånen av understödet till läkarvården. Bidrag till meddelad moderskapshjälp skall enligt förslaget utgå för varje understödsdag enligt samma regler som till sjukhjälp, och till vad kassan utbetalat för barnmorskehjälp skall kassan erhålla bidrag på samma sätt som för läkarvårdskostnader. I syfte att åstadkomma en jämnare fördelning på samtliga sjukkassor av risken för de långvariga sjukdomfallen skall enligt förslaget i samband med utbetalande av statsbidraget anordnas en utjämning sjukkassorna emellan av utgifterna därför.

Då med det ökade statsbidraget och de ökade prestationerna sagda bidrag kommer att bli av mera avgörande betydelse än hittills för kassornas ekonomi, har det ansetts lämpligt att utbyta det nuvarande systemet, enligt vilket frågan om sjukkassas rätt till statsunderstöd prövas *efter* utgången av den tid, vars sjuklighetsförhållanden äro avgörande för statsbidragets storlek, mot en annan anordning. Denna innebär, att en kassa, som uppfyller betingelserna för att erhålla statsunderstöd och i övrigt anses lämpad att tilldelas den centrala ställning å en viss ort, som är tillämnad de statsunderstödda kassorna, skulle *i förväg* av tillsynsmyndigheten antagas till statsunderstödd och därigenom erhålla säkerhet för att bekomma statsbidrag, så länge sådant av riksdagen beviljas; dock endast så länge antagandet icke återkallas. Eftersätter statsunderstödd sjukkassa de förpliktelser, som utgjort förutsättning för att antagande skulle kunna ske, och vidtager den ej efter meddelad

varning påyrkad rättelse, bör nämligen antagandet kunna återkallas; men statsbidraget skall ändock utgå för tiden intill dess enligt återkallandebeslutet antagandet skall upphöra att gälla. Då, allt efter som sjukkasväsendet utvecklas, en försiktig omreglering av de statsunderstödda kassornas verksamhetsområden kan bli önskvärd, har tillsynsmyndigheten tillerkänts rätt att kräva sådan förändring. — Med den föreslagna förlängningen av sjukhjälpstiden hava fortsättningskassorna ansetts komma att sakna betydelse, och statsbidrag skulle därför enligt förslaget icke utgå till dem.

Innan jag ingår på redogörelse för de särskilda ändringar i sjukkasselagen, som ansetts erforderliga för genomförandet av ifrågasatt reformförslag, torde ett par frågor av mera principiell betydelse böra beröras.

Sättet för meddelande av bestämmelserna om den ifrågasatta nya organisationen.

Icke statsunderstödda sjukkassor.

Det är endast ett fåtal av de nu existerande sjukkassorna, som utan en mer eller mindre genomgripande ändring i sina stadgar eller i hela sin organisation kunna övergå till det ifrågasatta nya systemet. I förra avseendet torde i allmänhet ändring erfordras framför allt beträffande bestämmelserna om kassans verksamhetsområde, rätten till inträde i kassan och de lämnade förmånerna. Såsom exempel på kassor, vilkas organisation ej kan passas i nämnda system, må anföras de kassor, som pläga benämnas slutna, d. v. s. som äro tillgängliga allenast för personer, anställda vid visst företag eller tillhörande viss förening eller viss åsiktsriktning o. d. Också för rikssjukkassorna skulle en eventuell övergång till den nya organisationen kräva avsevärda förändringar. Även om åtgärder i olika riktningar vidtagas för underlättande av övergången för kassorna och deras medlemmar till denna organisation, kan det tänkas, att vissa sjukkassor — och detta även sådana som *kunnat* antagas till statsunderstödda under förutsättning av ökade prestationer — vilja fortsätta sin verksamhet under nuvarande former också utan statsbidrag. Så länge de kassor, vilka hysa dylik önskan, uppfylla sjukkasselagens bestämmelser, torde det ej kunna sättas i fråga att beröva dem den genom registreringen tillerkända rättssubjektiviteten. Och ej heller synas tillräckliga skäl föreligga att förhindra bildande av nya sjukkassor med rättssubjektivitet men utan statsbidrag, exempelvis bland personer, vilka på grund av de höga förmåner, de vilja tillförsäkra sig, ej kunna anses berättigade till statsbidrag till sin sjukförsäkring. En lagstiftning rörande registrerade sjukkassor, avseende jämväl de icke statsunderstödda kassorna, synes sålunda böra upprätthållas.

Socialdepartementets utkast.

Nu gällande sjukkasselags bestämmelser kunna i stort sett tillämpas även på de föreslagna statsunderstödda sjukkassorna. De skärpta bestämmelserna för dessa rörande verksamhetsområde, rätt till inträde och understöd o. s. v., äro alla sådana, att de med bindande kraft kunna intagas i kassornas stadgar. Att kassa intagit sådana bestämmelser i stadgarna och i följd därav antagits till statsunderstödd medför ej någon förändring i kassans privaträttsliga ställning. I de inom socialdepartementet utarbetade utkasterna hade man på dessa grunder utgått från att åt ifrågasatt skärpta föreskrifter ej borde givas karaktären av allmän lag utan att erforderliga bestämmelser i dylikt syfte lämpligen kunde

inarbetas i den kungörelse om statsbidrag åt sjukkassor, som, i händelse omorganisation komme till stånd, syntes böra utfärdas. Då alltså de grundläggande föreningsrättsliga bestämmelserna alltjämt borde bliva gemensamma för alla sjukkassor, statsunderstödda eller icke, hade det ansetts, att sjukkasselagen fortfarande borde reglera båda grupperna av kassor och att alltså statsunderstödd sjukkassa icke enligt lag skulle vare sig genom sin firma eller anorledes i rättsligt hänseende särskiljas från andra registrerade sjukkassor.

Mot en anordning av nu antydda innebörd har emellertid socialstyrelsen Socialstyrelsen. i sitt yttrande över utkastet gjort anmärkning och därvid anfört följande:

»Att som skett i utkastet till 'kungörelse med villkor och bestämmelser rörande statsunderstöd åt registrerade sjukkassor' i en och samma författning sammanföra bestämmelser av civillags natur och rena bevillningsbestämmelser är enligt styrelsens uppfattning en legislativ oformlighet. På detta sätt skulle ju exempelvis sådana för sjukkasseverksamheten grundläggande stadganden som de, vilka röra antagande såsom statsunderstödd sjukkassa, statsunderstödd sjukkassas verksamhetsområde, inträde i och uteslutning ur samt överflyttning mellan statsunderstödda sjukkassor, sjuk-, moderskaps- och begravningshjälp samt återförsäkring, rörande vilkas karaktär av civillag någon tvekan icke torde kunna råda, kunna komma att, i förekommande fall, avgöras genom gemensam omröstning. Här kräves enligt styrelsens mening en rationell uppdelning, så att samtliga ovannämnda stadganden intagas såsom ett särskilt kapitel i sjukkasselagen — förutsatt att denna fortfarande skall gälla för alla registrerade sjukkassor. Eller också böra hithörande bestämmelser bilda själva huvudinnehållet i en särskild lag om statsunderstödda (erkända) sjukkassor. I författningen angående statsunderstöd, vilken skulle vara av kungörelsens natur, skulle därefter komma att kvarstå endast föreskrifterna angående statsbidraget samt villkoren och grunderna för dess utgående. Denna senare utväg finner styrelsen vara den mest rationella och den, som bäst motsvarar de faktiskt rådande förhållandena.»

Socialstyrelsen har i yttrandet i annat sammanhang vidare anfört, att de jämförelsevis fåtaliga specialbestämmelser utöver de rent föreningsrättsliga, som kunde anses behövligen för reglering av de icke statsunderstödda men dock registrerade sjukkassorna, lämpligen kunde inarbetas i lagen den 29 juni 1912 om understödsföreningar.

Detta socialstyrelsens uttalande, vilket vunnit anslutning av en av granskningsnämndens ledamöter, synes mig bero på ett missförstånd av grunderna för den föreslagna anordningen. Härom må anföras följande. Departementschefen.

Antagandet till statsunderstödd sjukkassa är en administrativ åtgärd för fördelning av anslaget till sjukkasserörelsen. Det innefattar en — enligt utkastet i förväg i stället för såsom nu efteråt verkställd — prövning, huruvida kassan utövar verksamhet av det sociala värde, som kan motivera statsanslag. Den blivande kungörelsen om villkor för statsbidrag innefattar normerna för denna prövning. Att fastställande av dylika normer faller inom riksdagens anslagsbeviljande verksamhet synes mig ställt utom allt tvivel. Antagandet till statsunderstödd kassa — liksom återkallandet av sådant antagande — medför ej någon förändring i kassans privaträttsliga ställning: dess karaktär av rätts-

subjekt, dess förpliktelser mot medlemmarna enligt lag och stadgar, dess skyldighet att vara underkastad tillsynsmyndighetens kontroll o. s. v. Den myndighet, som tillsynsorganet enligt utkastens skall få gentemot en statsunderstödd sjukkasse, exempelvis beträffande ändring av kassans verksamhetsområde, har tillsynsorganet att utöva genom att påkalla ändring av sjukkassans stadgar. Underlåtenhet att följa tillsynsmyndighetens maning därutinnan berättigar alltså denna att i stadgade former återkalla antagandet. Ej heller detta förhållande kan vara av beskaffenhet att inverka på den rättsliga karaktären av de ifrågasatta reglerna.

Att alla regler om rätt till inträde i och om uteslutning ur kassa, om understödets omfattning o. s. v. äro av privaträttslig karaktär, d. v. s. reglera rättsförhållandet mellan sjukkassan och dess medlemmar, är visserligen riktigt. Men därav följer icke att ett riksdagsbeslut, som blott tillerkänner sjukkassor av en viss rättslig struktur statsunderstöd, skulle hava karaktär av civillag. De nämnda reglerna bliva nämligen för kassorna och medlemmarna lika bindande genom att intagas i kassans stadgar som genom att införas i lagen. Förutsättningen för antagande till statsunderstödd kassa har avsetts skola vara, att kassan i sina stadgar intagit bestämmelser i angivna hänssenden, motsvarande vad i kungörelsen om statsbidrag sägs. Stadgarna kunna visserligen av kassan, på sätt i lagen föreskrives, ändras, men sker detta i sådan riktning, att stadgarna komma i strid mot kungörelsens bestämmelser, blir naturligtvis följden, att antagandet till statsunderstödd kassa kan och bör återkallas.

Såsom jag redan framhållit, är det meningen att vid sidan av de statsunderstödda sjukkassorna skola kunna existera sjukkassor utan statsbidrag. Även om det icke är uteslutet att i själva lagen upptaga olika regler för dessa båda grupper av sjukkassor, torde det ur lagteknisk synpunkt framstå såsom mest önskvärdt, att lagen blott upptager de för alla sjukkassor gemensamma bestämmelserna, medan det åt den anslagsbeviljande riksdagen överlåtes att såsom villkor för åtnjutande av statsunderstöd uppställa, att sjukkassorna i sina stadgar upptagit dels vissa skärpta förpliktelser mot sina medlemmar, dels ock sådana bestämmelser i övrigt som anses främjande för sjukkasserörelsens utveckling utan att de dock behöva göras obligatoriska för alla sjukkassor. Det är så långt ifrån en »legislativ oformlighet» att förfara på nämnda sätt, att fastmera en anordning, varigenom bestämmelserna om kassans minimiprestationer erhöles lags natur, medan beloppet av det statsbidrag som utgjorde förutsättningen för dessa prestationer skulle prövas som en anslagsfråga, knappast skulle kunna anses lämplig, då det därigenom skulle kunna inträffa, att anslaget vägrades eller nedsattes av en gemensam voteringsmajoritet i riksdagen, medan en däremot svarande lagändring strandade på ena kammarens motstånd.

På grund av vad sålunda anförts har jag ej funnit skäl att i anledning av socialstyrelsens anmärkning införa de föreslagna bestämmelserna vare sig i lagen om sjukkassor eller i annan författning av allmän lags karaktär. Följaktligen har anledning icke heller förefunnits att, såsom socialstyrelsen förordat, överföra de för de icke statsunderstödda sjukkassorna gällande lagbestämmelserna till lagen om understödsföreningar.

De mera materiella förhållandena för statsunderstödda kassor skulle alltså komma att regleras av deras på kungörelsen om villkor för statsbidrag baserade stadgar. Dessa skulle alltså komma att innebära en skärpning av de minimikrav beträffande sjukhjälpstid och andra sjukhjälsprestationer m. m., som gällande sjukkasselag uppställer. Lagens även för de statsunderstödda kassorna gällande minimikrav skulle alltså för dem bli utan praktisk betydelse, men för eventuellt kvarstående registrerade, icke statsunderstödda sjuk-kassor skulle de även i fortsättningen bli normgivande, därest lagen bibehålles i sin nuvarande lydelse. Det har emellertid ifrågasatts, huruvida icke bortfallandet av statsbidraget borde föranleda en lindring i eller rent av ett helt borttagande av dessa lagens minimikrav, d. v. s. införande av ren avtalsfrihet beträffande försäkringsförmånernas omfattning.

För att denna fråga må kunna bedömas, torde det vara lämpligt att en kort redogörelse lämnas för vissa uttalanden i samband med tillkomsten av de därutinnan gällande bestämmelserna. Förarbeten till
1910 års
lag.

Lagbestämmelser av materiellrättslig art för sjuk-kassorna infördes först genom 1910 års lag om sjuk-kassor. I sammanhang med antagandet av nämnda lag ökades statsbidraget till sjuk-kassorna i avsevärd grad, och under förarbetena till lagstiftningen sattes nu ifrågavarande bestämmelser i samband med detta ökade statsbidrag. Så hava de sakkunniga, på vilkas förslag lagstiftningen är byggd, i motiven till förslaget i denna del — som dock ej av dem gjordes beroende av att ökat statsbidrag komme att beviljas — bland annat anfört:

»Särskilt har med utgående därifrån, att staten skall finnas böra i sammanhang med införande av en ny lagstiftning avsevärt öka sitt ekonomiska understöd till sjuk-kassorna, en del materiellt reglerande bestämmelser ansetts befogade, vilka till äventyrs eljest icke bort ifrågakomma vid ett ordnande av det frivilliga sjuk-kasseväsendet. Har nämligen det allmänna i större omfattning vidkänts ekonomiska uppoffringar för denna verksamhet, måste härav och av verksamhetens vikt anses följa såväl rätt som plikt att påfordra garantier för verksamhetens behöriga utövande.»

Och i Kungl. Maj:ts i sammanhang med framläggande av nämnda lagförslag till 1910 års riksdag avlätna proposition nr 202 angående anvisande av medel till sjuk-kasseväsendets främjande — vilka medel äskades under förutsättning av att det framlagda förslaget till lag om sjuk-kassor antoges — har sedermera, efter en redogörelse för lagförslagets innehåll och ett påpekande av att detsamma innebure ett kännbart ingripande i kassornas frihet och självbestämmanderätt samt vore ägnat att åsamka dem i många fall avsevärt ökade kostnader, anförts följande:

»Skall ett dylikt ingripande från statens sida icke inverka hämmande på den frivilliga sjuk-kasseverksamhetens utveckling eller bli mer än skäligen betungande för sjuk-kassornas medlemmar, vill det synas påkallat och med billighetens fordringar överensstämmande, ej mindre att sjuk-kassorna av staten beredas sådana fördelar, som kunna anses uppväga den inskränkning de få vidkännas i sin frihet, än även att staten i skäligen mån bidrager till bestridandet av de ökade kostnader, som komma att tillskyndas kassorna. Detta torde då lämpligen böra åstadkommas därigenom, att sjuk-kassorna bli tillförsäkrade statsbidrag i större utsträckning än hittills ägt rum.»

Socialstyrelsen angående besparingskommitténs förslag.

I sitt utlåtande över besparingskommitténs förslag har socialstyrelsen yttrat sig rörande den ställning, som vid ett genomförande av förslaget om statsunderstöd åt allenast vissa sjukkassor borde tillkomma övriga registrerade sjuk-kassor. Jämte det styrelsen uttalat sig mot att beröva sist avsedda kassor deras rättssubjektivitet, har styrelsen anfört såsom sin mening, att det vore en uppenbar orimlighet att, om statsbidraget helt bortföle, ändock upprätthålla i obeskuret skick 1910 års lagstiftning, vars många materiellt tvingande bestämmelser just motiverats med hänsyn till det väntade ökade statsbidraget. De icke statsunderstödda sjukkassorna borde erhålla full frihet att efter förekommande behov ordna sin verksamhet.

Socialdepartementets utkast.

I de inom socialdepartementet utarbetade utkasterna hade emellertid någon ändring beträffande de icke statsunderstödda sjukkassornas ställning i berörda hänseende icke föreslagits.

Socialstyrelsen angående socialdepartementets utkast.

I sitt utlåtande över dessa utkast har socialstyrelsen ytterligare understrukt sin nyss angivna uppfattning i frågan. Efter att hava citerat de återgivna yttrandena från förarbetena till 1910 års lagstiftning anför nämligen styrelsen, att det skulle utgöra ett klart avsteg från förutsättningarna för tillkomsten av 1910 års sjukkasselag, om staten utan att upphäva de tvingande bestämmelser i fråga om verksamhetens materiella ordnande, som lagen pålade de registrerade sjukkassorna, ändock indroge statsbidraget till dessa kassor. Så länge staten upprätthölle lagen i obeskuret skick, så länge syntes staten också hava en åtminstone moralisk skyldighet att bevilja statsbidrag åt de sjukkassor, som inordnat sig under lagen. Endast genom att upphäva lagen och återgiva åt sjukkassorna deras frihet att efter eget gottfinnande men med bibehållande av den rättskapacitet, som registreringen skänkte, ordna sin verksamhet, syntes staten kunna fritaga sig från skyldigheten att lämna statsbidrag.

Departementschefen.

Mot den av socialstyrelsen sålunda intagna ståndpunkten torde följande vara att anföra.

Registrering av en sjukkassa medför ej allenast rättssubjektivitet för kassan. Därmed följer även en i medlemmarnas intresse utövad statlig kontroll över kassans verksamhet, vilken kontroll — i motsats till vad som är fallet beträffande den affärsmässiga försäkringsverksamheten — bekostas av allmänna medel. Förutsättningen såväl för att lagstiftaren tillerkänt kassorna rättssubjektivitet som för att dylik kontroll anordnats torde få anses vara, att de fylla ett ur social och ekonomisk synpunkt berättigat ändamål. Lagen kan då tydligen föreskriva en minimigräns för prestationerna, under vilken detta ändamål ej anses fyllt, och alltså sätta uppnående av denna gräns som villkor för registrering. Vilja personer träffa avtal för ömsesidigt beredande av sjukhjälp av mindre omfattning än den sålunda i lagen föreskrivna, står detta dem naturligen fritt, men ett sådant avtal får då vara baserat på deras förtroende till varandra inbördes; såsom underlag för ett särskilt, av staten kontrollerat och därigenom gentemot medlemmarna i viss mån garanterat rättssubjekt är emellertid en dylik överenskommelse alltför svag.

Om det också på nu anförda skäl synes tydligt, att fullgiltig anledning alljämt finnes att i lagen uppehålla vissa minimikrav på de prestationer, som en

sjukkassa, också då den ej erhåller statsbidrag, skall lämna för att kunna registreras och erhålla rättssubjektivitet, kan det naturligtvis sättas i fråga, huruvida icke den nu enligt sjukkasselagen gällande minimigränsen i sådant hänseende är för hög i händelse av ett borttagande av statsbidraget för en del sjukkassor. I detta hänseende torde emellertid vara att märka följande.

Något behov av *registrerad* sjukkassexverksamhet med lägre prestationer än de i lagen nu föreskrivna och utan statsbidrag läser ej hava försports med det nuvarande systemet. Tvärtom läser det hava hänt, att sjukkassor, vilkas prestationer varit sådana, att de med allenast mindre betydande förändringar i sina stadgar haft möjlighet att bliva registrerade, underlåtit att förskaffa sina medlemmar de obestriddliga förmåner, som registreringen innebär. Och då den höjning av statsbidraget, som jag har för avsikt att förordna, åtminstone för de lägre sjukhjälpklasserna skulle väsentligen motsvara den av de ifrågasatta större minimiprestationerna föranledda ökningen i kostnader, så att någon höjning av premierna knappast skulle behöva ifrågakomma, synes ej heller med det nu påtänkta systemet något sådant behov komma att föreligga. — Det har vidare pläгат anföras, att ett stort antal personer vid sjukförsäkring huvudsakligen fästa sig vid att få understöd för kortare sjukdomsfall; risken för ett längre sjukdomsfall syntes dem så mycket mindre, att de icke hade samma intresse att försäkra sig däremot. Skulle nu anspråken på sjukhjälpstidens längd nedsättas för de icke statsunderstödda sjukkassorna, kunde det därför tänkas, att dessa kassor skulle, oaktat de icke hade statshjälp, kunna — med en kortare sjukhjälpstid än den nuvarande lägsta — tillhandahålla en till synes billigare sjukförsäkring, vilken dock i förhållande till prestationens storlek naturligen skulle vara för medlemmarna dyrare. Det skulle alltså av dessa kassor, så att säga under statens hägn, kunna etableras en konkurrens, som för den statsunderstödda — socialt tillfredsställande — sjukförsäkringen kunde vålla väsentligt avbräck. Att de befintliga kassornas intressen i denna punkt skulle kräva ett hänsynstagande, varigenom framgången av den föreslagna reformen i högre grad motverkades, torde väl ej kunna göras gällande, och att genom en sänkning av minimigränsen uppmuntra till nybildning av sjukkassor, som icke skulle kunna erhålla statsunderstöd och vilkas prestationer vore sådana, att kassorna knappast ansåges socialt berättigade, synes icke kunna ur någon synpunkt anses befogat. För sjukkassem medlemmarnas intresse torde vara tillfyllest sörjt genom de övergångsbestämmelser, som äro avsedda att tillämpas i händelse av nyorganisation och genom vilka de allmänt skulle äga möjlighet att vinna inträde i de statsunderstödda kassorna och alltså komma i åtnjutande av väsentligt högre statsbidrag än för närvarande.

På nu anförda grunder har jag ej funnit skäl att i sist behandlade hänseende föreslå ändringar i gällande sjukkasselag.

I detta sammanhang torde vidare böra upptagas ett annat uttalande av socialstyrelsen i dess sista utlåtande i frågan. Styrelsen har nämligen däri anvisat sig, att det redan tidigt efter tillkomsten av gällande sjukkasselagstiftning visat sig, att lagen i vissa hänseenden vore både bristfällig och mindre lämpligt avvägd. Styrelsen hade ock vid upprepade tillfällen varit betänkt på att

Ifrågasatt allmän revision av lagen om sjuk-kassor.

Socialstyrelsen.

göra framställning till Kungl. Maj:t om en allmän revision av lagen men avhållits därifrån av hänsyn till de alltjämt fortgående utredningarna angående dels införande av obligatorisk försäkring, dels socialförsäkringens enhetliga organisation. Då nu ifrågasattes att införa en ny sjukkasselagstiftning, skulle, anför styrelsen, styrelsen för sin del helst hava sett, att omarbetningen blivit med ledning av vunnit erfarenhet mera grundlig, än som nu syntes bliva förhållandet. Styrelsen anför vissa exempel på av styrelsen åsyftade reformönskemål, nämligen bland annat ett förenklat förfaringssätt för likvidation och upplösning av sjukkassa ävensom lagfästade regler angående sammanslagning och eventuell uppdelning av sjukkassor. I annat sammanhang har socialstyrelsen i sitt utlåtande vidare anført, att vissa särskilda uttryck i lagen vore till sin innebörd svävande och föranlett skilda tolkningar, ävensom framställt anmärkningar mot den sakliga innebörden i en del stadganden i lagen.

Granskningsnämnden.

I sitt över de inom socialdepartementet utarbetade utkasterna avgivna yttranden har jämväl granskningsnämnden anført, att en del uttryck, som i det utarbetade utkastet till kungörelse angående statsunderstöd åt registrerade sjuk-kassor upptagits från sjukkasselagen, borde till följd därav att de gäve och i praktiken givit rum för osäkerhet i tillämpningen föranleda en undersökning, huruvida de icke skulle kunna ersättas med mera preciserade och tydligare ordalag. I ett par punkter har granskningsnämnden även föreslagit, att i berörda kungörelse skulle intagas nya uttryck för begrepp, som nu i sjukkasselagen finnas betecknade på annat sätt.

Departementschefen.

Det synes antagligt, att, i enlighet med vad socialstyrelsen sålunda anført och granskningsnämnden jämväl synes förmena, sjukkasselagen i olika hänseenden är i behov av förtydligande och komplettering. Emellertid äro de för sjukkassorna gällande rättsregler, beträffande vilka socialstyrelsen i främsta rummet påkallat ändring, nämligen rörande likvidation och upplösning — med vilka frågorna om sammanslagning och uppdelning höra samman — likartade med de för all svensk associationsrätt gällande. Av förarbetena till sjukkasselagen framgår ock, att denna lag satts i nära samband med annan sådan lagstiftning. Att i detta sammanhang för hela ifrågavarande rättsområde ändra på bestämmelser av så central beskaffenhet som dessa torde ej kunna ifrågasättas. Jämväl frågan, huruvida någon sjukkassornas speciella karaktär skulle kunna anses i dessa avseenden motivera undantag från de i övrigt gällande reglerna, synes ej kunna avgöras utan en synnerligen ingående utredning. Även andra av de av styrelsen framkastade spörsmålerna torde påkalla ytterligare grundlig undersökning. Någon utredning i nu berörda hänseenden har icke verkställts av besparingskommittén eller eljest under de hittills bedrivna förarbetena till en sjukkassareform; såsom framgår av socialstyrelsens yttrande har ju icke heller socialstyrelsen förrän i anledning av de nu remitterade utkasterna givit till känna sin uppfattning om behovet av lagens omarbetning. På grund av det anförda synes det uppenbart, att sådana ändringar i lagen, som skulle bliva en följd av en dylik genomgripande revision av densamma, icke kunna utan avsevärt uppskov företagas. Dessa frågor äro icke

heller av den beskaffenhet, att de behöva lösas i samband med den nu ifrågasatta omorganisationen av sjukkasselagstiftningen, något som socialstyrelsen för övrigt knappast lär ha avsett. Särskilt tydligt blir detta frågornas oberoende av varandra därest, såsom avsett är, de flesta bestämmelserna rörande omorganisationen utfärdas i administrativ ordning i form av villkor för erhållande av statsbidrag och därest således ändringarna i sjukkasselagen inskränkas till ett fåtal jämkningar av mindre betydelse. Det synes icke på något sätt kunna medföra en avsevärd olägenhet, att de bestämmelser i sjukkasselagen, som för närvarande gälla, komma att få tillämpas även av de ombildade sjukkassorna, intill dess en fullständig omarbetning av lagstiftningen hunnit bliva verkställd.

Såsom framgått av det anförda, bör enligt min mening en övergång till nyorganisation av förut angiven innebörd icke ur någon av nu behandlade synpunkter föranleda ändring i lagen om sjukkassor. Däremot torde, såsom förut antytts, de ifrågasatta förändringarna påkalla ändring i vissa särskilda av lagens stadganden. Med hänsyn till den allmänna revision av sjukkasselagen, som alltså synes i en framtid böra företagas, hava de ifrågasatta ändringarna inskränkts till sådana, som hava omedelbart sammanhang med nyorganisationen. Då lagrådets utlåtande bör inhämtas över de lagändringar, som sålunda synas böra ifrågakomma, torde det tillåtas mig att, ehuru jag icke ännu är beredd att i detalj framlägga förslag till den nya organisationen, nu anmäla frågan om dessa lagändringar.

Föreliggande förslag till ändringar i sjukkasselagen.

Jag övergår alltså till att paragrafvis behandla ifrågasatta ändringar i lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor. Därvid vill jag förutskicka, att, där annat icke framgår av vad som yttras, dessa ändringar i sak överensstämmer med de tidigare inom socialdepartementet utarbetade utkastet och av granskningsnämnden och socialstyrelsen lämnats utan anmärkning.

Specialmotivering.

2 §.

2 § i sjukkasselagen innehåller det stadgandet, att registrerad kassa icke äger utöva verksamhet, som uppenbarligen är främmande för dess ändamål. Enligt 15 § mom. 1 och 16 § sista stycket i lagen äger vidare sjukkassa utgiva understöd allenast åt sina medlemmar.

Till förstnämnda bestämmelse synes på i det följande angivna grunder ett tillägg nu böra göras.

Vid sidan av de spörsmål, som röra sjukförsäkringen, hava inom socialdepartementet upptagits till behandling vissa andra socialförsäkringsgrenar, nämligen olycksfalls- och moderskapsförsäkringen. Ett inom departementet utarbetat förslag till ny lag om försäkring för olycksfall i arbete har jag förut i dag för Kungl. Maj:t anmält, och över ett därstädes utarbetat utkast till förordning angående moderskapsunderstöd åt kvinnor i visst industriellt arbete hava yttranden inhämtats från vederbörande myndigheter. Det är min förhoppning, att i båda nämnda avseenden proposition skall kunna föreläggas 1926 års riksdag.

Förslag angående olycksfallsförsäkring och moderskapsunderstöd.

Enligt nämnda förslag till lag om den sociala olycksfallsförsäkringen skall denna försäkring centraliseras hos en riksförsäkringsanstalt av väsentligt annan karaktär än den nuvarande anstaltens. Försäkring i den nya anstalten skall avse ersättning under hela den tid olycksfall medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, vilket innebär, att särbestämmelserna för den nuvarande s. k. karenstiden, d. v. s. den tid av 35 dagar närmast efter olycksfallet, under vilken försäkringen är frivillig och arbetsgivaren, därest han ej tagit dylik frivillig försäkring, själv står risken för inträffade olycksfall, skola uteslutas ur lagstiftningen. Enligt förslaget skall emellertid riksförsäkringsanstalten äga att med statsunderstödd sjukkasse träffa avtal därom att kassan skall inom sitt verksamhetsområde eller viss del därav mot vederlag av anstalten på eget ansvar övertaga skyldigheten att bestämma och utgiva å tiden till och med den sextiotredje dagen efter inträffat olycksfall belöpande ersättningar till skadad arbetare, med undantag dock av livräntor och ersättning för vissa särskilda hjälpmedel. I samband med behandlingen av nämnda lagförslag har jag haft tillfälle att utveckla de skäl, som legat till grund för förslaget i sistberörda hänseende. Därutinnan har förslaget funnit gillande hos flertalet inom den granskningsnämnd, som tillkallats inom socialdepartementet för att granska utarbetat förslag i ämnet. Förenämnda för sjukförsäkringsfrågan tillkallade granskningsnämnd har enhälligt lämnat förslaget om samarbete med sjukkassorna utan anmärkning.

Enligt förslaget rörande moderskapsunderstöd — vilket förslag hos de däröver hörda myndigheterna och vederbörande granskningsnämnd principiellt vunnit övervägande tillslutning — skall till kvinnor, vilka på grund av stadgande i arbetarskyddslagen äro förhindrade att under viss tid i sammanhang med barnsörd utföra industriellt arbete, utgå understöd av allmänna medel, beräknat efter samma grunder som skola gälla för bestämmande av olycksfallserättning. Understödet skall enligt utkastet bestämmas och utgivas av riksförsäkringsanstalten, vilken dock skall äga att med statsunderstödd sjukkasse träffa avtal därom att kassan skall inom sitt verksamhetsområde eller viss del därav mot vederlag av anstalten övertaga skyldigheten att bestämma och utgiva understödet. Jämväl enligt detta förslag förutsattes alltså, att sjukkassorna skola efter träffat avtal anlitas vid understödets bestämmande och utgivande. De skäl, som legat till grund för förslaget i denna del, äro i huvudsak desamma som åberopats som stöd för att kassorna böra kunna tjäna som organ för olycksfallsförsäkringen. Till dem kommer, att den utredning, som blir erforderlig för fastställande av understödsrätt och understödsbelopp, med väsentligt större lätthet torde kunna verkställas av sjukkassorna; dessa torde för övrigt ofta redan på förhand äga kännedom om ifrågavarande kvinnor såsom medlemmar av sjukkassan. Då vidare bestyret med handhavande av moderskapsunderstöden måste anses vara av enklare beskaffenhet än en medverkan vid olycksfallsförsäkringen, har det förutsatts, att de statsunderstödda sjukkassorna skulle i mycket stor utsträckning kunna medverka vid förstnämnda slags verksamhet, detta även å orter, där samarbete med olycksfallsförsäkringen icke lämpligen kan komma till stånd.

Ifrågavarande utkast till förordning om moderskapsunderstöd har även i vad angår sjukkassornas medverkan lämnats utan erinran av vederbörande granskningsnämnd. Jämväl nämnden för granskning av utkasten rörande sjukförsäkringen har icke haft något att ur sjukkasseverksamhetens synpunkt anföra mot kassornas medverkan vid förvaltningen av denna understödsgren.

Socialstyrelsen har i ifrågavarande punkt icke haft något annat yttrande än att styrelsen ifrågasatt, huruvida icke förslaget att sjukkassa skulle äga efter särskilt avtal övertaga uppdrag att medverka till ifrågavarande verksamhet borde utvidgas, så att sjukkassa skulle vara *pliktig* att efter tillsynsmyndighetens prövning övertaga dylikt uppdrag.

Social-
styrelsen.

Därest en sjukkassa träffar avtal om att medverka vid olycksfallsförsäkrings- eller moderskapsunderstödsverksamheten, innebär detta, att sjukkassan skall ombesörja dylik försäkring eller dylikt understöd ej allenast åt kassans medlemmar utan även åt andra personer inom dess verksamhetsområde. Då tvekan skulle kunna uppstå, huruvida dylik medverkan faller inom de av lagen enligt dess gällande lydelse uppdragna gränserna för sjukkassas verksamhet, har det ansetts lämpligt att i den nu behandlade paragrafen i lagen intaga ett uttryckligt stadgande om rätt för kassa att utöva medverkan beträffande olycksfallsförsäkring och moderskapsunderstöd.

Departement-
chefen.

Emellertid har ur sjukkasseverksamhetens synpunkt en inskränkning ansetts böra stadgas i denna rätt, i det att i överensstämmelse med utkasten föreslagits, att en sjukkassa allenast med tillsynsmyndighetens medgivande skall äga att träffa avtal om övertagande av dylik verksamhet. Genom en sådan bestämmelse har man velat skapa garanti för att en sjukkassas styrelse icke på grund av oerfarenhet eller av annan anledning åtager kassan förpliktelser, som skulle kunna komma att verka rubbande på dess förmåga att fullfölja sin huvudsakliga uppgift, den att lämna sjukhjälp. I detta sammanhang är att märka, att, såsom framgått av förslaget till olycksfallsförsäkringslag och vad därom anförts, sjukkassa visserligen ansetts böra själv bära viss risk på grund av den övertagna olycksfallsförsäkringsverksamheten. Endast därigenom har nämligen sjukkassa ansetts erhålla det intresse av en noggrann tillämpning av gällande bestämmelser, som erfordras för att ett av ändamålen med sjukkassornas anlitande — kontrollen över att ersättning icke obehörigen utgår — skall kunna vinnas. Men tillika är det avsett, att man skall tillse, att denna risk icke kommer att stiga över ett visst mått och bliva farlig för den egentliga sjukkasseverksamheten. Det oaktat kan det enligt min uppfattning icke under nuvarande förhållanden vara lämpligt att gå så långt, som socialstyrelsen ifrågasatt, eller till att stadga *skyldighet* för sjukkassorna att enligt tillsynsmyndighetens bestämmande bliva organ för andra socialförsäkringsgrenar. Någon fara för att kassa, som äger den stadga och omslutning, att den rimligen bör bliva organ för sådan verksamhetsgren, skulle undandraga sig att på skäligen villkor åtaga sig uppgifter i dylikt hänseende torde för övrigt i praktiken knappast komma att föreligga. Det lär nämligen få anses som en

väsentlig fördel för en sjukkasse att på detta sätt komma i beröring med andra personer än sina medlemmar, i det kassan därigenom kommer att äga stor utsikt att vinna ytterligare utveckling i sin sjukhjälpsverksamhet. Även de personer, som redan anslutit sig till sjukkasseverksamheten, torde för övrigt också för egen del komma att anse det såsom en fördel, därest de också i fråga om sin rätt till ersättning vid olycksfall och barnsönd hava att vända sig till sjukkassan.

4 §.

I nu gällande lag stadgas i 4 §, att sjukkasse för att kunna vinna registrering skall bestå av minst 100 medlemmar; men må registrering undantagsvis kunna beviljas för kassa med mindre medlemsantal, dock ej under 25. Har kassan vid registreringen haft 100 medlemmar men nedgår medlemsantalet sedan under detta tal, åligger det enligt stadgande i 92 § kassan att därom ofördröjligen göra anmälan hos tillsynsmyndigheten, som prövar, huruvida kassan må fortsätta sin verksamhet eller om den jämlikt 62 § skall träda i likvidation. Därest kassan registrerats med mindre medlemsantal än 100 eller fått tillstånd att fortsätta sin verksamhet med sådant mindre antal, och medlemsantalet sedan nedgår under 25, skall liknande anmälan göras hos tillsynsmyndigheten och kassan träda i likvidation, såvida ej sistnämnda tal uppnåtts inom tre månader.

Såsom redan nämnts, torde av den ifrågasatta nyorganisationen av sjukkasseverksamheten böra följa en utjämning av de i viss mån ökade risker, som de statsunderstödda sjukkassorna kunna komma att löpa på grund av den tilltänkta väsentliga utvidgningen av sjukhjälpsstiden. En dylik utjämning har särskilt ansetts bliva betingad därav, att enhetskassornas verksamhetsområden i princip torde böra sammanfalla med den kommunala indelningen, varav åtminstone till en början i vissa delar av landet kan komma att följa, att medlemsantalet i kassorna blir ganska obetydligt. Utjämningen torde emellertid icke böra göras fullständig, utan det läres böra tillses, att varje sjukkasse även för de långvariga sjukdomsfallen bär så pass stor del av risken, att kassan icke förlorar intresset för en effektiv sjukkontroll. Bestämmelser i nu berörda syften äro avsedda att intagas i den blivande organisationsplanen.

Även med ett utjämningsförfarande av antydd beskaffenhet sjukkassor emellan torde medlemsantalet i kassorna icke böra få nedgå alltför långt. Med hänsyn till den risk, som alltid skulle komma att bäras av kassorna själva, och då de kassor, som till äventyrs ej bliva statsunderstödda, icke bliva delaktiga i den förutnämnda utjämningen, synes registrering av kassa med mindre medlemsantal än 100 endast med viss försiktighet böra beviljas, och registrering med det i lagen bestämda absoluta minimiantalet 25 läres endast i rena undantagsfall böra tillåtas. Ur sådan synpunkt kan ett borttagande av detta minimum ur förevarande paragraf anses önskvärt. Därest det kvarstår i lagen, kan detta nämligen föranleda till den uppfattningen, att sagda medlemsantal mera allmänt skulle kunna tillåtas. Om i lagen endast stadgas, att tillsynsmyndigheten äger avgöra, huruvida registrering må medgivnas med mindre medlems-

antal än 100, lärer det kunna förväntas, att tillsynsmyndigheten prövar frågan med hänsynstagande till alla inverkanse faktorer; ett uttryckligt förbud mot registrering med mindre medlemsantal än 25 synes vid sådant förhållande vara överflödigt.

Särskilt torde emellertid ändring vara påkallad i den av de nyss återgivna reglerna, enligt vilken, därest dispens från huvudregeln om 100 medlemmar skett vid registreringen, kassans medlemsantal kan nedgå ända till 25, utan att tillsynsmyndigheten äger någon befogenhet att inskrida mot densamma. Detta förhållande lärer nämligen knappast kunna anses tillfredsställande. Om inom en kommun det ej kan uppbringas mer än exempelvis 90 sjukkasemedlemmar, må det väl under vissa förhållanden anses försvarligt att låta dessa bilda en registrerad sjukkasas. Men därav följer ej, att en kassa med allenast 25 medlemmar bör få existera inom kommunen. Om också en viss minskning under det vid registreringen befintliga medlemsantalet lärer böra medgivas, kan alltså en nedgång till 25 vara alltför stor, varför 25-medlemsgränsen även i sist berörda sammanhang ansetts böra uteslutas ur lagen och ersättas med ett av tillsynsmyndigheten för varje fall, då dispens från medlemsantalet 100 beviljas, bestämt tal.

En anordning, liknande den här berörda, har beträffande minsta antalet medlemmar i sjukhjälpsklass föreslagits till införande i 19 §; detta på skäl som vid nämnda paragraf skola anföras. Av nu ifrågasatta lagändringar förändras vissa ändringar även i 62 och 92 §§.

6 §.

Bland de förhållanden, som enligt 6 § skola regleras i sjukkassas stadgar, är huruvida sjukkassan jämte sin sjukhjälpsverksamhet skall bedriva begravningshjälpsverksamhet. Då övertagande av skyldighet att bestämma och utgiva ersättning för olycksfall i arbete och moderskapsunderstöd på samma sätt som meddelande av begravningshjälp är en visserligen sekundär uppgift, som emellertid för sjukkassans struktur och medlemmarnas rätt är av ganska stor vikt, torde för det fall att kassan skall kunna utöva dylik verksamhet uppgift därom alltid böra finnas i stadgarna. Bestämmelse om skyldighet att i stadgarna intaga dylik uppgift har därför intagits i 6 §.

Under 15) i förevarande paragraf finnes stadgat, att i sjukkassas stadgar skall finnas bestämmelse om huru vid kassans upplösning skall förfaras med behållna tillgångar. I sitt utlåtande över de inom socialdepartementet utarbetade utkasterna har socialstyrelsen om denna bestämmelse anført, att på grund därav något hinder icke finnes att, därest stadgarna så föreskreve, tillgångarna fördelades mellan kassans medlemmar. Om också en sådan bestämmelse varit förklarlig, så länge sjukkaserverksamheten uppehållits väsentligen endast genom medlemmarnas egna avgifter, syntes en dylik frihet dock styrelsen få anses mindre naturlig i sådana fall, då, såsom avsett vore, det allmänna i mera avsevärd grad bidroge till sjukkaserverksamhetens finansiering. På föreva-

rande rum i lagen syntes därför böra införas ett stadgande av huvudsakligt innehåll, att vid statsunderstödd kassas upplösning tillgångarna skulle användas för något allmännyttigt, sjukkasseverksamheten närstående ändamål. Därest detta skulle anses vara att gå för långt, borde det föreskrivas, att på nyss nämnt sätt skulle förfaras med den del av tillgångarna, som skäligen kunde anses motsvara det allmännas andel i sjukhjälpsverksamheten. I händelse efter den upplösta kassan en ny statsunderstödd sjukkassa bildades för verksamhetsområdet, borde denna givetvis vara självskriven till att övertaga tillgångarna. Socialstyrelsen har tillagt, att en föreskrift av sålunda angivet innehåll funnes intagen i de av tillsynsmyndigheten för sjukkassorna utfärdade normalstadgarna och efter dem införts i praktiskt taget alla registrerade sjuk-kassors stadgar, men tillika anfört, att det syntes styrelsen mera betryggande, att bestämmelser i ämnet intoges i själva sjukkasselagen och sålunda bleve av tvingande natur.

Departement-
schefen.

Inom socialdepartementet verkställd utredning har givit vid handen, att om också *antalet sjukkassor*, enligt vilkas stadgar tillgångarna i händelse av upplösning skola fördelas på medlemmarna, icke är synnerligen stort, så utgöra dock de *sjukkasmedlemmar*, som beröras av dylikt stadgande, ett mycket stort antal; detsamma återfinnes nämligen i ett flertal av de största rikssjukkassornas stadgar. Om också en föreskrift av den av socialstyrelsen angivna innebörden ur vissa synpunkter kan anses befogad beträffande statsunderstödda sjukkassor, kan det vid sådant förhållande knappast anses lämpligt att införa ett stadgande därom i själva sjukkasselagen, vilket skulle innebära, att samtidigt som en del sjukkassor icke vidare erhöle statsbidrag, en ny inskränkning i kassornas självbestämningrätt av så väsentlig beskaffenhet som denna skulle föreskrivas. Vidare må det påpekas, att i sjukkassa, vilken driver begravningshjälpsverksamhet, större delen av tillgångarna torde motsvara premiereserv för denna verksamhet. Vid kassans likvidation och upplösning upptages denna premiereserv ej såsom en kassans skuld till medlemmarna, utan deras rätt att återfå kapitalbeloppet av försäkringarna är helt beroende på stadgarnas bestämmelser. Enda möjligheten för medlemmarna att få nytta av sina inbetalningar till begravningshjälp skulle alltså, därest en regel sådan som den av socialstyrelsen föreslagna bleve tvingande, vara, att den kassa, till vilken tillgångarna enligt socialstyrelsen skulle överlätas, övertog förpliktelserna mot dem. Men det kan väl ej alltid med säkerhet beräknas, att så komme att ske. Vill kassan till annan sjukkassa eller till ett allmännyttigt ändamål överlämna sina tillgångar, synes detta böra bero på dess frivilliga — i stadgarna uttryckta — beslut. Jag anser mig alltså icke kunna förorda ett införande i sjukkasselagen av ett stadgande i enlighet med socialstyrelsens förslag. Till frågan huruvida dylik föreskrift i stadgarna bör göras till villkor för erhållande av statsbidrag torde jag lämpligen få återkomma, då frågan om övriga villkor i sådant hänseende skall behandlas. Här vill jag endast förutskicka, att det väl näppeligen kommer att bliva möjligt att, som socialstyrelsen antytt, ens ungefärligt fastslå vilken del av de behållna tillgångarna, som härör från bidrag från det allmänna.

9 § samt 11—13 §§.

8—12 §§ i sjukkasselagen innehålla bestämmelserna om medlems inträde i och avgång ur sjukkassa. I sådant hänseende stadgas i 9 §, att i sjukkassa icke någon må vinna inträde eller kvarstå allenast för beredande av begravningshjälp. Dock skall sjukkassa äga i stadgarna bestämma, att medlems make kan vinna inträde i kassan uteslutande för nämnda ändamål ävensom att medlem, vilken på grund av stadgarnas föreskrift icke äger att för viss eller vissa sjukdomar bekomma ytterligare sjukhjälp från kassan, må kunna uteslutande för beredande av begravningshjälp kvarstå i densamma. I 11 § heter det vidare, att medlem av sjukkassa icke kan därur uteslutas av andra grunder än som bestämts i stadgarna eller i sjukkasselagen. I samma paragraf stadgas även, att stadgarna ej få innehålla, att medlem kan uteslutas på den grund att han överskridit viss ålder eller att hans hälsotillstånd försämrats eller att han redan i någon viss utsträckning bekommit sjukhjälp. Enligt samma paragraf må icke heller i stadgarna upptagas bestämmelse, som innebär rätt att utesluta medlem, vilken tillhört kassan ett år, på grund därav att han avflyttat från kassans verksamhetsområde till annan ort inom riket eller medlem, vilken tillhört kassan 5 år eller, där han uppnått 45 års ålder, 2 år, på grund därav att hans medlemskap i viss förening eller annat samfund upphört eller att han lämnat visst yrke eller viss anställning. 12 § innehåller förbud mot att någon å samma tid är medlem av mer än en sjukkassa. Dock skall enligt samma paragraf medlemskap i sjukkassa, som är under likvidation eller i konkurstillstånd, icke utgöra hinder för inträde i annan kassa.

Gällande bestämmelser.

I 13 §, som innehåller bestämmelserna om rättsförhållandet mellan en sjukkassa och medlem därav, vilken utträtt ur sjukkassan eller därur uteslutits eller vilken avlidit, heter det i andra stycket, att då medlem utträtt eller uteslutits ur en sjukkassa, han ej må utbekomma något av kassans tillgångar.

I de sålunda gällande bestämmelserna synas i anledning av den ifrågasatta nyorganisationen av sjukkasserörelsen jämkningar böra göras i följande hänseenden.

Av ett system av lokalt begränsade kassor följer i första hand, att varje kassas verksamhetsområde blir på det sätt begränsat, att kassan icke äger till medlemmar upptaga personer eller såsom medlemmar behålla personer, bosatta inom annan sådan enhetskassas verksamhetsområde. Även om av praktiska hänsyn vissa uppmjukningar skulle komma att göras i denna grundregel, blir det alltså i allmänhet en följd av densamma, att personer, som flytta från verksamhetsområdet för en sjukkassa till en annan kassas område, måste upphöra att vara medlemmar av den förra kassan för att i stället ingå i den nya. Rörande dylik överflyttning mellan olika sjukkassor finnas icke några regler i sjukkasselagen. Stadganden i sådant hänseende torde emellertid böra med det ifrågasatta systemet införas i de statsunderstödda kassornas stadgar.

Rätt till uteslutning (11 §).

Att en medlem sålunda skall i händelse av flyttning övergå från en sjukkassa till en annan innebär, rättsligt sett, att han frivilligt utgår eller också uteslutes ur sin gamla kassa och i stället tager inträde i den nya kassan. Över-

flyttningen utgör alltså från den tidigare kassans ståndpunkt endast en speciell form av uteslutning. För att regeln om överflyttning skall kunna följas, måste alltså tydligen de statsunderstödda kassorna i sina stadgar hava inryckt en bestämmelse om att medlemmar skola, om de ej frivilligt avgå, uteslutas i nu avsedda fall. Då en sådan uteslutningsmöjlighet står i strid med en av de nyss återgivna, i 11 § i sjukkasselagen stadgade inskränkningarna i uteslutningsrätten, torde en jämkning i nämnda paragraf vara en förutsättning för nyorganisationens genomförande. Ehuru nu åsyftade inskränkning står i nära samband med det därstädes jämväl stadgade förbudet mot uteslutning i vissa fall av medlem på grund av att förhållande som föranlett hans medlemskap i s. k. slutna kassa upphört, har sist avsedda förbud det oaktat förmenats böra kvarstå i lagen. Anledningen härtill är närmast, att, enligt vad förut anförts, ändringarna i sjukkasselagen ansetts böra inskränkas till sådana, som direkt påfordras av den ifrågasatta nyorganisationen, vartill kommer, att berörda undantag kan tänkas komma att för icke statsunderstödda kassor hava viss betydelse.

En annan konsekvens av överflyttningssystemet blir naturligen, att de inskränkningar med avseende å ålder och hälsotillstånd, som eljest stadgats för rätten till inträde i viss sjukkassa, ej kunna få upprätthållas för den särskilda form av inträde, som överflyttningen innebär. Då överflyttningssystemet skulle bliva obligatoriskt allenast för de statsunderstödda kassorna, böra emellertid bestämmelser i nämnda hänseende icke inflyta i lagen.

Överflyttning
av kapital-
belopp
(13 §).

Det har, bland annat av besparingskommittén, ifrågasatts, att såsom en följd av reglerna om överflyttning borde stadgas, att då en person överföres till en ny kassa, till denna skall överflyttas visst kapitalbelopp. Detta skulle tjäna till motvägande av den särskilda risk, som den nya kassan kommer att löpa till följd av att ifrågavarande person kanske vid relativt hög ålder inträder i kassan. Samma sak kan också uttryckas så, att kapitalöverflyttning skulle utgöra vederlag för att en person, med hänsyn till det av sjukkassorna allmänt tillämpade systemet med enhetliga premier för alla medlemmar, oavsett deras olika ålder, under sina yngre, friskare år faktiskt erlagt en överskottspremie, motsvarande förskottsbetalning på den försäkringsmässiga årspremien för försäkringen vid mera framskriden ålder, då sjukdomsriskerna är större.

Vid behandling av denna fråga måste emellertid skillnad göras mellan sjukhjälp- och begravningshjälpverksamheten. Förstnämnda verksamhet är nämligen inom den svenska sjukkasserörelsen icke baserad på fondbildning enligt försäkringstekniska grunder utan allenast på en för varje år inom det befintliga medlemsbeståndet verkställd utjämning av riskerna. Den avsättning, som stundom sker, har alltså ur denna synpunkt icke annat ändamål än att i någon mån utjämna sjukrisken för ett mindre antal år. Något stadgande om kapitalöverflyttning i dylika fall har på nu anförda skäl icke ifrågasatts.

Annat blir förhållandet, då fråga är om överflyttning till ny sjukkassa av en person, vilken i sin gamla kassa försäkrat sig för erhållande av begravningshjälp och i den kassa, vari han inträder, jämväl får sådan försäkring. Begravningshjälpverksamheten kan i stort sett anses vara baserad på fond-

bildning, så att för en utelöpande begravningshjälpstafästelse finnes en premiereserv, motsvarande skillnaden mellan stafästelsens kapitalvärde, beräknat på vanligt sätt efter livslängdstabeller, och kapitalvärdet av de nettopremier, vilka återstå att erlägga, till dess försäkringsfallet inträffar. Den sålunda befintliga premiereserven för viss försäkring bör tydligen, då sjukkassa ålägges att mottaga en tvångsvis överflyttad medlem, överföras till den nya kassan, på det att icke orättvisa skall inträda i förhållandet kassorna emellan. En uträkning av premiereserven möter i dessa fall icke några svårigheter. Då emellertid en dylik kapitalöverföring torde få anses möta hinder i det återgivna stadgandet i andra stycket av 13 § i sjukkasselagen, torde en jämkning böra ske i detta stadgande, i syfte att i nu angivna fall bestämmelser om överflyttning av kapitalbelopp må kunna intagas i sjukkassas stadgar. Denna jämkning har dock ansetts böra göras så inskränkt som möjligt, och bestämmelsen därom har därför avfattats så, att utbetalning må ske icke till medlemmen själv utan för hans räkning till den nya sjukkassan och endast i sammanhang med hans övergång till denna. Från denna nya kassa kan medlemmen enligt huvudregeln i 13 § icke utfå beloppet. Då de statsunderstödda sjukkassorna i stort sett kunna anses utgöra ett enda sammanhängande system, så att en övergång från en statsunderstödd sjukkassa till en annan icke kan likställas med ett vanligt utträdande ur sjukkassa, torde ett undantag av denna innebörd knappast kunna anses rubba den till grund för gällande stadgande i 13 § ligande principen.

Emellertid är begravningshjälpverksamheten för närvarande och skulle den jämväl med den föreslagna anordningen komma att vara en verksamhet, som icke är obligatorisk för sjukkassorna. Det kan alltså tänkas förekomma, att efter det ifrågasatta nya systemets genomförande en person blir skyldig att flytta från en sjukkassa, där han varit försäkrad för begravningshjälp, till en kassa, som icke bedriver dylik verksamhet. Den utväg, som, då man icke vill helt uppgiva förbudet mot kapitalutbetalning till medlemmar, i sådant fall erbjuder sig till förhindrande av att medlemmen till följd av tvångsöverflyttningen lider ekonomisk förlust, är att tillåta, att han för begravningshjälpförsäkringen kvarstår i sin gamla kassa. Ur de synpunkter, som beträffande sjukhjälpverksamheten ansetts kraftigt tala för den lokala begränsningen av sjukkassornas verksamhet, möter intet hinder mot ett dylikt kvarstående. Detsamma är emellertid för närvarande uteslutet på grund av vissa av de nyss återgivna bestämmelserna i sjukkasselagen. Till undanröjande av dessa hinder torde för den skull i första hand förbudet i 9 § mot att medlem kvarstår i sjukkassa allenast för beredande av begravningshjälp böra upphävas. Och vidare lär från huvudregeln i 12 §, att ingen må vara medlem av mer än en sjukkassa, böra göras undantag för det nu åsyftade fallet, så att denna regel icke skall stå i vägen för en persons kvarstående i sjukkassa allenast för beredande av begravningshjälp.

Rätt att kvarstå i sjukkassa allenast för begravningshjälp (9 och 12 §§).

De nu ifrågasatta jämkningarna i 9—13 §§ i sjukkasselagen hava, såsom framgått av det anförda, till syfte att möjliggöra genomförandet av systemet

med statsunderstödda enhetskassor. Ändringarna bliva emellertid tydligen gällande även för de kassor, som möjligen komma att efter det den nya organisationen mera allmänt trätt i verksamhet finnas kvar utan att vara statsunderstödda. Detta synes dock icke behöva väcka betänkligheter, då de ifrågasatta jämkningarna icke torde kunna anses vara av den natur, att de skulle medföra risker eller olägenheter för de icke statsunderstödda kassorna eller dessas medlemmar.

I de inom socialdepartementet utarbetade utkasterna hade upptagits förslag till en ändring i stadgandet i 12 § tredje stycket om att, därest någon obehörigen finnes tillhöra mera än en sjukkasse, han äger kvarstå allenast i den kassa, i vilken han först inträtt, och att han alltså skall uteslutas ur den kassa, i vilken han senare vunnit inträde. Ändringsförslaget avsåg att genom införande av ett undantag från denna regel bereda möjlighet för tillämpning av överflyttningsförfarandet i de fall, då flyttande sjukkasemedlem rätteligen inträtt i ny kassa men felaktigt icke uteslutits ur sin gamla kassa. Då emellertid förevarande regel icke torde utgöra hinder för rättande av en dylik felaktighet, har nämnda stadgande i föreliggande förslag ansetts kunna bibehållas oförändrat.

14 §.

I första stycket av 14 § stadgas skyldighet för registrerad sjukkasse att tillhandagå annan sådan kassa med nödig sjukkontroll över sjuk medlem, då medlemmen bosatt sig inom förstnämnda kassas verksamhetsområde. Bestämmelsen motiverades vid lagens tillkomst med den enligt 11 § — såsom framgår av vad nyss anförts — medlemmarna i regel tillkommande rätten att även efter avflyttning från en sjukkassas verksamhetsområde kvarstå i kassan. Såsom jag i det föregående utvecklat, torde, vad angår statsunderstödda sjukkassor, denna ovillkorliga rätt att kvarstå i viss sjukkasse böra helt eller huvudsakligen upphöra som följd av enhetskassasystemets genomförande. Vid sådant förhållande skulle alltså för dessa sjukkassor den förutsättning, som legat till grund för stadgandet, knappast vidare finnas. För de kassor, som icke inordna sig under det nya systemet, skulle däremot regeln om den ömsesidiga sjukkontrollen kunna tänkas alltjämt bliva av betydelse. En följd av bestämmelsens kvarstående bleve då emellertid, att de statsunderstödda sjukkassorna skulle utan motsvarande vederlag åläggas en förpliktelse till förmån för de icke statsunderstödda — ur social synpunkt mindre berättigade — sjukkassorna. Medlem i statsunderstödd kassa, som flyttade bort från dess verksamhetsområde, skulle ju i regel uteslutas, varför utrymme icke funnes för bistånd från annan kassa med tillsyn över honom. Men i motsatt fall kunde en medlem i en icke statsunderstödd kassa kvarstå i kassan, också om han flyttar till den statsunderstödda kassans område; och sistnämnda kassa skulle alltså hava att utöva tillsyn i dylika fall.

På nu anförda grunder har jag ansett öfvervägande skäl tala för att nyss omförmälda bestämmelser upphävas för alla sjukkassor. Det stadgande, som,

därest så sker, skulle kvarstå i 14 §, avser skyldighet för medlem att, om han avflyttar från sjukkassas verksamhetsområde eller utom samma område ombyter vistelseort eller återflyttar till ort inom nämnda område, ofördröjligen göra skriftlig anmälan om den nya boningsorten. I förstnämnda hänseenden torde med det föreslagna systemet med skyldighet för kassa att till annan kassa överflytta medlem, som flyttar till sådan kassas verksamhetsområde, denna anmälningsskyldighet erhålla ökad betydelse. I anledning av en anmärkning från socialstyrelsen i dess sista utlåtande må här erinras, att denna anmälningsskyldighet ingalunda står i motsats mot den skyldighet att utesluta flyttande medlemmar, som ansetts böra åläggas statsunderstödda kassor, utan endast utgör ett medel för kassorna att få den kännedom om medlems flyttning, som är en förutsättning för att de skola kunna fullgöra denna sin skyldighet.

15 §.

Sjukkaselagens 15 § innehåller de huvudsakliga bestämmelserna rörande de förmåner, som registrerade sjukkassor minst skola lämna. Såsom jag anført i det föregående, har jag icke funnit anledning att på grund av det ifrågasatta enhetskasssystemet föreslå någon ändring i dessa bestämmelser. Oberoende av sjukkasseeväsendets omorganisation synes emellertid en mindre jämkning i paragrafen nu vara befogad. Andra stycket i paragrafens mom. 8 innehåller nämligen ett stadgande om att utan hinder av de begränsningar beträffande sjukhjälpstiden, som sjukkassas stadgar må innehålla, medlem, vilken träffats av olycksfall, skall vara berättigad till sjukhjälp för olycksfallet för de första sextio dagarna därefter. Detta stadgande sammanhänger med den enligt vid tiden för införande av sjukkaselagen gällande olycksfallsförsäkringslagstiftning stadgade karenstiden av sextio dagar, under vilken arbetare icke skulle äga rätt till olycksfallsersättning. Det ansågs nämligen, att under den tid en arbetare sålunda icke genom nämnda försäkring kunde få ersättning på grund av olycksfallet, sådan ersättning borde tillkomma honom i sjukkassa, oavsett de inskränkningar i sjukhjälpstiden, som eljest kunde vara stadgade. Redan i och med genomförandet av 1916 års olycksfallsförsäkringslag, varigenom arbetsgivarna, då försäkring för den s. k. karenstiden ej skett, blevo direkt ansvariga för ersättning till arbetaren för hela tiden närmast efter olycksfall, förlorade detta skäl väsentligen i betydelse. Då enligt det i det föregående omförmälda förslaget till ny lag om försäkring för olycksfall i arbete, som enligt Kungl. Maj:ts denna dag fattade beslut skall underställas lagrådet och som är avsett att föreläggas 1926 års riksdag, arbetarna skola redan från och med dagen efter olycksfallet vara försäkrade i riksförsäkringsanstalten, kommer, därest förslaget i denna del vinner riksdagens bifall, anledning till särbestämmelse i förevarande hänseende i sjukkaselagen att helt bortfalla. Härtill kommer, att bestämmelsen, därest den skulle kvarstå, direkt skulle föranleda till att ersättning i ett och samma fall utginge såväl från olycksfallsförsäkringen som i form av sjukersättning. Då ett av syftemålen med strävandena efter enhetlighet i socialförsäkringen just

är att söka undvika dylik dubbelersättning, har jag även på denna grund ansett mig böra föreslå, att ifrågavarande stadgande, det andra stycket i 15 § mom. 8, må uteslutas ur sjukkasselagen.

17 §.

I 17 § i sjukkasselagen lämnas föreskrifter om den s. k. väntetiden, d. v. s. därom att, därest enligt sjukkassas stadgar läkarintyg angående inträdessökandes hälsotillstånd ej erfordras, understöd icke må utgå i anledning av sjukdom eller dödsfall, som inträffar under de första sextio dagarna efter inträdet. Det har ansetts, att därest bestämmelse om dylik väntetid icke förefunnes, det skulle kunna befaras, att en person sökte inträde i en sjukkassa först då han funne sjukdom yppa sig eller då han trodde sig hava att vänta sådan. Från huvudregeln om sådan väntetid har emellertid stadgats undantag bland annat för det fall att sjukdomen eller dödsfallet förorsakats av *olycksfall*, som inträffat efter inträdet i kassan.

En jämkning i de sålunda återgivna bestämmelserna lär böra vidtagas i anledning av de i det föregående återgivna reglerna angående tvångsöverflyttning i händelse av medlems flyttning mellan olika statsunderstödda sjukkasors verksamhetsområden. Det synes nämligen icke vara riktigt att upprätthålla bestämmelserna om väntetid i händelse av sådan överflyttning; detta skulle kunna för medlemmarna medföra en avsevärd nackdel, och något behov av väntetid kan i dylika fall icke föreligga ur den nya kassans synpunkt, då ju enligt vad förut anförts denna kassa bör vara skyldig att mottaga överflyttande personer oavsett deras hälsotillstånd. Från reglerna angående väntetiden har alltså ansetts böra stadgas ett ytterligare undantag, nämligen för sjukkasemedlem, vilken enligt bestämmelse i sjukkassans stadgar varit berättigad att i sammanhang med utträde eller uteslutning ur annan sjukkassa vinna inträde i kassan.

I detta sammanhang torde få anmärkas, att socialstyrelsen i sitt utlåtande anført, att i konsekvens med uteslutandet ur 15 § mom. 8 av undantagsbestämelsen beträffande av olycksfall föranledd sjukdom det nyss berörda undantaget från väntetidsreglerna för det fall att sjukdom förorsakats av olycksfall jämväl borde uteslutas. Tillräckliga skäl för en sådan ändring synas mig dock icke föreligga. Båda bestämmelserna avse visserligen enligt sin ordalydelse såväl olycksfall i arbete som annat olycksfall. Men även om det oaktat båda stadgandena till huvudsaklig grund haft hänsyn till försäkringen för olycksfall i arbete, synes undantaget i 17 § hava starka skäl för sig även för andra olycksfall, i det att grunden för den nyss återgivna huvudregeln i 17 § icke kan anses hava någon tillämplighet beträffande sjukdomar, förorsakade av olycksfall.

18 §.

Såsom följd av den i det föregående berörda ändringen i 15 § mom. 8 bör den i andra punkten av första stycket i 18 § intagna hänvisningen till förstnämnda lagrum utgå.

19 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser angående sjukklassor, vilka äro indelade i klasser för meddelande av understöd i olika omfattning. Bland dessa bestämmelser finnas jämväl vissa regler rörande det minsta medlemsantalet i varje klass. För sjukhjälpsklass är härutinnan stadgat, att sjukhjälp icke må *meddelas*, med mindre antalet sjukhjälpsförsäkrade medlemmar i klassen uppgår till minst 25, därvid dock gäller det undantag, att sjukhjälp fortfarande må meddelas åt den, som *tillförsäkrats* sådan hjälp vid tid, då klassen omfattade minst nämnda antal medlemmar. Beträffande begravningshjälpssamheten är föreskrivet, att tillsynsmyndigheten har att bestämma det minsta för *utfästade* av sådant understöd tillåtna medlemsantalet.

För upprätthållande av principen om att de blivande statsunderstödda sjukklassorna skola vara öppna för alla torde såsom villkor för statsbidrag böra föreskrivas, att inom sådan kassa alltid skall finnas tillfälle till sjukförsäkring för en sjukpenning av det belopp, som skall vara det minsta för vilket statsbidrag utgår, eller 1 krona om dagen. En sådan föreskrift, som tydligen förutsätter att antalet medlemmar i dylik klass kan vara hur litet som helst, kan alltså uppenbarligen komma i konflikt med nyssnämnda stadgande om minsta antalet medlemmar i sjukhjälpsklass. Detta stadgande kan även vara hinderligt för den obligatoriska överflyttningen av medlemmar mellan sjukklassor.

Avsikten med gällande minimibestämmelser har givetvis varit att åstadkomma erforderlig utjämning av riskerna inom de olika sjukhjälpsklasserna. Stadgandet därom synes emellertid numera icke behöva upprätthållas i hela sin utsträckning. Inom socialstyrelsen läser man nämligen vid kontrollen av tillräckligheten av premier för olika sjukhjälpsklasser tillämpa ett system, enligt vilket först uträknas premien för den lägsta förekommande sjukhjälpsklassen, d. v. s. den klass där de minsta förmånerna erhållas, till vilken klass då hänföras *alla* klassens medlemmar, alltså även de som tillhöra högre klass. Därefter uträknas premien för en prestation, motsvarande skillnaden mellan sjukhjälp i den näst lägsta och den lägsta klassen, varvid såsom försäkrade för en sådan prestation räknas samtliga medlemmar, som äro försäkrade enligt den näst lägsta och högre klass. Summan av premien i lägsta klassen och premien för berörda prestation blir då premien i den näst lägsta klassen. På samma sätt förfäres vidare vid uträkning av premien för varje högre klass. Med ett dylikt beräkningssätt, vilket torde vila på teoretiskt riktig grund, kräves tydligen ej för utjämningen annat än att tillräckligt antal medlemmar finnas i den — eller de — högsta klasserna; i de lägre klasserna kan antalet få vara hur litet som helst, om blott det för kassan i dess helhet gällande minsta medlemsantalet upprätthålles. På nu anförda skäl har jag ansett mig kunna föreslå att — liksom redan nu är stadgat i fråga om begravningshjälpssäkring — tillsynsmyndigheten skall bestämma minsta för *utfästade* av sjukhjälp tillåtna antalet medlemmar i varje sjukhjälpsklass. Bestämmande bör

kunna ske såväl i samband med registrering av kassan eller ändring i stadgarna som eljest på särskild framställning.

I samband med den sålunda förordade ändringen har av i det följande angivna skäl avfattningen av 19 § ansetts böra undergå viss förändring. I det av särskilda kommitterade uppgjorda lagförslag, som ligger till grund för gällande lag, stadgades i 19 § ett absolut förbud mot att *meddela* sjukhjälp i klass med mindre medlemsantal än 25. Det nu i lagen intagna undantaget från motsvarande regel fanns alltså icke i nämnda förslag. Undantaget infördes sedermera på framställning av lagrådet, som i sitt yttrande över nämnda paragraf anförde följande. En följd av den föreslagna regeln bleve, att om medlemsantalet i en klass exempelvis nedginge till 15, dessa medlemmar förlorade sin rätt till sjukhjälp i klassen. Då man ej kunde räkna med möjligheten att enstaka nya medlemmar skulle ingå i en klass, som vid deras inträde vore förhindrad att meddela sjukhjälp, skulle således de kvarstående medlemmarna aldrig kunna åter bliva berättigade till understöd i sin klass, såvida ej minst 10 medlemmar samtidigt vunne inträde däri. Till undvikande av de missförhållanden, som härav kunde uppkomma, syntes beträffande klass, som skulle bereda sjukhjälp, böra införas ett stadgande, motsvarande vad som enligt förslaget skulle gälla i fråga om klass, som vore avsedd att bereda begravningshjälp, eller att i klassen icke finge meddelas sjukhjälp, med mindre antalet medlemmar i klassen uppginge till 25, dock att, där medlemmarnas antal varit minst 25 men sedermera nedgått därunder, sjukhjälp finge i klassen fortfarande tilldelas däri kvarvarande medlemmar. På grund av denna lagrådets anmärkning erhöll 19 § sin nuvarande lydelse, vilken torde innebära, att såväl sjukhjälp som begravningshjälp väl må, förutsatt att medlemsantalet vid utfästandet varit lagenligt, *utbetalas*, även då medlemsantalet är under 25, respektive för begravningshjälpsklass under det fastställda minsta antalet, men att icke sådan hjälp må *utfästas*, d. v. s. avtal om försäkring därför träffas, förrän medlemsantalet åter uppnått det bestämda talet. Även om ordalydelsen av bestämmelsen om begravningshjälpsklasser ej med tydlighet utsäger, att en utfästelse om sådan hjälp, vilken gjorts medan antalet medlemmar i klassen icke uppgick till det fastställda minimiantalet, blir rättsligen gällande, då detta antal sedermera uppnås, torde dock en sådan innebörd kunna inläggas i stadgandet; genom att sjukkassan efter nämnda tid mottager försäkringsavgifter får den nämligen, oaktat formellt något nytt avtal icke slutes, anses hava godkänt en, visserligen mot lagens ordalydelse, dessförinnan gjord begravningshjälpsutfästelse. Att en motsvarande regel gäller beträffande sjukhjälp framgår omedelbart av lagens formulering.

Då således innebörden av de i 19 § meddelade bestämmelserna angående sjukhjälp och begravningshjälp synes vara ensartad, har, när nu skillnaden i själva sättet för avgränsningen ansetts böra bortfalla, anledning förmenats icke finnas att bibehålla uppdelningen av stadgandet i två stycken, utan har detsamma i förslaget sammanförts i en punkt.

De nu ifrågasatta ändringarna i 19 § föranleda en jämkning i 92 § andra

stycket. Därjämte torde i övergångsbestämmelserna böra införas ett stadgan- de av innebörd, att för klasser, varom bestämmelse i stadgarna registrerats före lagändringens ikraftträdande, hittills gällande bestämmelser skola till- lämpas, intill dess minsta medlemsantal må bliva fastställt för klassen enligt den nya lydelsen av 19 §.

20—23 §§ samt 26 §.

Den begravningshjälpsverksamhet, som utövats av de svenska frivilliga sjuk- kassorna, har sedan gammalt varit av mycket stor omfattning. Denna sammankoppling av de båda försäkringsgrenarna har också accepterats av lag- stiftningen. Emellertid har det sedan länge erkänts, att begravningshjälpen i avseende å sin sociala betydelse i olika hänseenden icke kan jämföras med sjukhjälp. Som jag redan förut framhållit, hava vidare begravningshjälpsför- säkringen och sjukförsäkringen ur försäkringsteknisk synpunkt utvecklats sig ganska olika. Under förarbetena till 1910 års lagstiftning om sjukkas- sor togs också under övervägande, huruvida begravningshjälpsverksam- heten fortfarande borde få vara så intimt som ditills sammanförd med den statsunderstödda sjukhjälpverksamheten. Dock stannade de sakkunniga, vilka utarbetade det förslag som ligger till grund för sjukkasselagen, slutligen vid att förorda, att sjukkassorna alltjämt skulle få bedriva begravningshjälps- verksamhet. De skäl som anfördes för denna uppfattning voro, utom en hänvis- ning till de bestående förhållandena, — redan då meddelade det övervägande flertalet av sjukkassorna begravningshjälp — att en dylik hjälpverksamhet icke kunde anses vara en för sjukkassorna alldeles främmande eller obehörig uppgift. Då ett dödsfall vanligen föreginges av sjukdom, hade det fallit sig naturligt att betrakta begravningskostnaderna såsom sammanhängande med och förorsakade av sjukdomen. Begravningshjälpen hade för den skull kom- mit att uppfattas såsom allenast ett komplement till sjukunderstödet. Med- delande av begravningshjälp i viss omfattning syntes under dessa förhållan- den vara en för sjukkassorna helt naturlig och därför tillätlig anordning. Att fullständigt förvägra sjukkassorna ett utfästa begravningshjälp hade icke ifrågasatts vid tidigare lagstiftningsarbeten i vårt land, och en dylik grund- sats hade icke heller upptagits i de system för obligatorisk sjukkasseförsäk- ring, vilka genomförts i andra länder.

Emellertid ansågo de sakkunniga sjukkassornas frihet beträffande begravn- ingshjälpsverksamheten icke kunna lämnas obegränsad. Den borde icke få sträcka sig längre än som kunde finnas rationellt påkallat och lämp- ligt. Ur sådan synpunkt föreslogos begränsningar i två olika riktning- ar i begravningshjälpsverksamheten. Dels sattes sålunda en högsta gräns för det begravningshjälpsbelopp, för vilket sjukkassa skulle äga med- dela försäkring, vilket belopp — som det vill synas huvudsakligen med hänsyn till bestående förhållanden — bestämdes till 500 kronor, och dels föreslogs, i syfte att begravningshjälpsverksamheten icke skulle medföra ekonomisk risk för sjukhjälpverksamheten, att de kassor, vilka med- delade begravningshjälp till högre belopp än 200 kronor, skulle vidtaga ett

*Ekonomiskt
särskiljande
av sjuk-
hjälps- och
begravnings-
hjälpsverk-
samheten.*

Kommitté-
betänkande
1908.

ekonomiskt särskiljande av de båda verksamhetsgrenarna. Som skäl för bestämmelser av sistnämnda innebörd anfördes, att sjukkassorna säkerligen ofta nog vore för svagt byggda eller i övrigt knappast ägde erforderliga förutsättningar för att motsvara de större krav i avseende å iakttagandet av ekonomiskt riktiga grunder, som en verksamhet med en något högre begravningshjälp fordrade, vadan ett sammanförande till en ekonomisk enhet av en sådan verksamhet och sjukhjälsverksamheten kunde vara förenat med stor fara för den senare. Härtill komme, att av liknande skäl en begravningshjälsverksamhet av större omfattning oftast måste anses vara i särskilt behov av att städse kunna noggrant överskådas och kontrolleras, och en sådan översikt och kontroll underlättades, om verksamheten bedreves skild från sjukförsäkring. Sjukkassornas målsmän själva hade också uttalat sig för ett dylikt åtskiljande.

De bestämmelser som föreslogos i syfte att åstadkomma ett ekonomiskt åtskiljande av de båda verksamhetsgrenarna voro i huvudsak, att särskilda avgifter skulle upptagas för de båda verksamhetsgrenarna, att inkomster endast skulle få användas för det ändamål för vilket de influtit, och att uttaxerade medel skulle få användas allenast för samma ändamål som de inkomster, vilkas otillräcklighet föranlett uttaxering. Den som mot kassan hade fordran på begravningshjälp skulle vidare ej äga rätt till betalning för denna fordran ur de för sjukhjälsverksamheten bestämda tillgångarna, och den som hade fordran på sjukhjälp skulle ej äga rätt till betalning därför ur de för begravningshjälsverksamheten avsedda tillgångarna. Slutligen föreslogs, att särskilda räkenskaper skulle föras för de båda försäkringsgrenarna, att överskott å vardera försäkringsgrenen skulle föras till en sjukhjälsfond, respektive en begravningshjälsfond samt att sjukhjälsfonden och dess avkastning finge tagas i anspråk allenast för sjukhjälsverksamheten samt begravningshjälsfonden och dess avkastning allenast för begravningshjälsverksamheten.

Lagrådet.

Angående de sålunda återgivna bestämmelserna, vilka med allenast formell jämkning inflöto i det till lagrådet remitterade förslaget, hade lagrådet icke annat att anmärka, än att uttryckligt stadgande borde införas om att en sjukkassas räkenskaper skulle föras så, att därav framginge, av vilka kassans tillgångar dels sjukhjälsfonden och dels begravningshjälsfonden bestode.

1910 års riksdag.

Riksdagen nedsatte emellertid sedermera den högsta tillåtna begravningshjälp till 200 kronor, detta huvudsakligen på det skäl, att en verksamhet för meddelande av sjukhjälp otvivelaktigt vore av annan karaktär än en verksamhet för beredande av begravningshjälp och att jämväl de ekonomiska villkoren för ett utövande av den ena verksamheten vore skilda från dem, som måste uppställas för den andra. Då nu sjukkassornas egentliga uppgift fölle inom sjukhjälsverksamheten, borde dennas utövande icke tyngas eller äventyras genom förenande därmed av en verksamhet för meddelande av begravningshjälp till högre belopp. Genom den i lagförslaget ifrågasatta ekonomiska tudelningen hade visserligen de svårare olägenheterna av en förening av sjukhjälsverksamheten med beredande av högre begravningshjälp inom samma sjukkassa blivit

avlägsnade, men redan en sådan tudelning av en sjukkasse syntes i och för sig innebära vissa olägenheter. Därest högre begravningshjälp än 200 kronor skulle meddelas, borde ett särskiljande av de två verksamhetsgrenarna ske på två särskilda, fristående kassor. — Såsom en följd av den sålunda verkställda nedsättningen av maximibeloppet utmönstrade riksdagen också ur lagen de nyss återgivna bestämmelserna, som avsågo det fall, att begravningshjälp meddelades till belopp av över 200 kronor. Genom en i 117 § införd övergångsbestämelse medgavs emellertid, att de kassor, som vid tiden för lagens utfärdande beredde begravningshjälp av över 200 men högst 500 kronor, skulle få fullgöra utfästelser i dylikt hänseende, som gjorts före lagens införande. För kassor, som ville begagna sig av denna möjlighet, stadgades också i sistnämnda paragraf en uppdelning av sjukhjälps- och begravningshjälpsverksamheten, i hufvudsak överensstämmande med de av Kungl. Maj:t föreslagna, i det föregående återgivna bestämmelserna med det av lagrådet förordade tillägget.

Genom lag den 6 maj 1921 har sedermera maximum för sjukkassas begravningshjälp höjts till 500 kronor. Vid denna höjning meddelades emellertid *icke* några bestämmelser om uppdelning av sjukhjälps- och begravningshjälpsverksamheten på sätt som år 1910 ansetts vara en förutsättning för så högt begravningshjälpbelopp. Frågan om dylika bestämmelser synes överhuvud icke hava berörts vid ärendets behandling. Höjningen motiverades hufvudsakligen med nedgången i penningvärdet.

Lagändring
1921.

I det år 1919 av socialförsäkringskommittén avgivna betänkandet med förslag angående allmän sjukförsäkring hade föreslagits, att begravningshjälpsutfästelser ej skulle få meddelas av de sjukkassor, som tänktes bliva bärare av den allmänna obligatoriska sjukförsäkringen. Hufvudsakligaste skälet för förslaget ståndpunkt därutinnan var, att en försäkring för begravningshjälp, anordnad i samband med den obligatoriska sjukförsäkringen och efter analoga regler med denna, icke kunde erhålla erforderlig effektivitet. Ville man åter göra försäkringen fullt effektiv, skulle kostnaden bliva så betydande, att det på goda grunder syntes kunna betvivlas, huruvida införandet av försäkringstvång kunde anses lämpligt, åtminstone till en början. Meddelande av begravningshjälp hade vidare tydligen icke samma stora sociala betydelse som beredande av sjukförsäkringens övriga förmåner. Tills vidare syntes behovet av försäkring för begravningshjälp kunna i tillräcklig omfattning tillgodoses genom frivillig försäkringsverksamhet, utövad av begravningskassor eller andra självhjälpsföreningar.

Social-
försäkrings-
kommittén.

Besparingskommittén har ävenledes i sitt betänkande anført, att begravningshjälpsverksamheten principiellt ej hörde till sjukkassornas verksamhetsområde, men kommittén ansåg det dock icke vara lämpligt att förhindra sjukkassorna att lämna dylik förmån, detta framför allt på grund av den opposition, som socialförsäkringskommitténs förslag i ämnet uppväckt. En förutsättning för begravningshjälpsverksamhet borde emellertid även enligt besparingskommittén vara, att begravningshjälpen icke menligt invercade på sjukkassornas eko-

Besparings-
kommittén.

nomi. I detta syfte borde enligt kommittén föreskrivas, att avgifter och fon-
der för begravningshjälp skulle beräknas och bokföras särskilt.

Departements-
chefen.

Då nu frågan om en nyorganisation i väsentliga avseenden av den statsun-
derstödda frivilliga sjukkaserverksamheten kommit under behandling, uppkom-
mer naturligen också frågan om förhållandet mellan denna verksamhet och
begravningshjälpsverksamheten, och synes regleringen därav böra ske i 20—
23 §§ och 26 § i lagen. Utgångspunkten för bedömande av frågan ur princi-
piell synpunkt torde enligt min mening — som därutinnan lär överensstäm-
ma med vad som vid frågans tidigare behandling förekommit — böra ligga
däri, att begravningshjälpsverksamheten icke har lika stor social betydelse
som den verkliga sjukförsäkringen och att fördenskull staten, nu lika litet
som hittills, har samma intresse av att ekonomiskt stödja eller uppmuntra först-
nämnda verksamhet.

Vad angår den praktiska sidan av frågan är att märka, att begravnings-
hjälpsverksamhet för närvarande bedrivs av över 90 % av de registrerade sjuk-
kassorna och att i ganska stor utsträckning begravningshjälpen uppgår till
över 200 kronor — ej sällan utgör den ända upp till 500 kronor. Vid sådant
förhållande torde det icke kunna ifrågasättas att utan tvingande skäl för-
hindra de blivande enhetskassorna att bedriva begravningshjälpsverksamhet;
genom ett sådant förbud skulle enhetskassensystemets utveckling säkerligen
i hög grad försvåras.

Avgörande för begravningshjälps ställning i det ifrågasatta nya systemet
lärer alltså böra bliva, huruvida dess bibehållande i nära samband
med sjukförsäkringen kan medföra olägenheter, vilka icke kunna av-
hjälpas. En oavvislig förutsättning för bibehållande i nuvarande om-
fattning av kassornas rätt att meddela begravningshjälp synes därvid böra
vara, att denna verksamhet icke på något sätt kan verka rubbade på sjuk-
hjälpsverksamheten. Med hänsyn till den väsentligt ökade omfattning, vari
enligt föreliggande förslag staten skulle komma att understödja sjukkassorna
i deras sjukhjälpsverksamhet, föreligger en särskild anledning för staten att nu
kräva fullgoda garantier för att de av staten sålunda lämnade bidragen icke
under några förhållanden kunna tagas i anspråk för begravningshjälpsverk-
samheten. I samma mån som sjukhjälpsverksamheten utvecklas till att lämna
allt större prestationer under allt längre sjukhjälpstid, kommer också de båda
verksamhetsgrenarnas i det föregående berörda olikartade försäkringstekniska
utveckling att göra en rationell uppdelning alltmera erforderlig, framför allt
för åstadkommande av behövlig kontroll över premiesättning och fondbildning.
En ytterligare anledning till sådan uppdelning lär uppkomma genom bifall
till de i det föregående vid 9 § samt 11—13 §§ omförmälda förslagen rörande
överflyttning av kapital i sammanhang med överflyttning av begravnings-
hjälpstufästelse.

Vid övervägande ur nu angivna synpunkter av föreliggande fråga har jag
kommit till den uppfattningen, att det är möjligt att uppställa sådana regler,

att den nuvarande föreningen av sjukhjälp- och begravningshjälpverksamhet kan bibehållas även för de statsunderstödda kassornas del.

Den nu uttalade uppfattningen överensstämmer med den, som legat till grund för de inom socialdepartementet upprättade författningsutkasterna i frågan. I denna del har gensägelse mot utkasterna icke försports vare sig från socialstyrelsen, sociala rådets sjukkassesektion eller granskningsnämnden.

Här torde endast böra beröras de av de i nyssberörda syfte erforderliga regler, vilka böra inflyta i sjukkasselagen. De överensstämma i allt väsentligt med de för 1910 års riksdag framlagda och av lagrådet utan anmärkning lämnade bestämmelserna. I föreliggande förslag hava sagda regler införts i 20, 22, 23 och 26 §§ i lagen. De innebära i huvudsak följande.

I 20 § stadgas nu, att de fasta medlemsavgifterna i en sjukkassa skola vara så avvägda, att de i förening med andra kassans inkomster förslå till täckande av kassans löpande utgifter för sjukhjälp, begravningshjälp och förvaltning samt till nödig fondbildning. Kan enligt kassans stadgar uttaxering hos medlemmarna äga rum, må sådan beslutas allenast i den händelse kassans för dess sjukhjälp- och begravningshjälpverksamhet bestämda inkomster finnas otillräckliga för sitt ändamål. Sistnämnda bestämmelse har ansetts innebära att, även där kassans verksamhetsgrenar hållits åtskilda i bokföringen, uttaxering för en av dem allenast bland de till denna verksamhetsgren anslutna medlemmarna ej kan äga rum.

20 §.

I och för särskiljandet av sjukhjälp- och begravningshjälpverksamheten i ekonomiskt hänseende torde, i överensstämmelse med vad som föreslogs i det förstberörda kommittéförslaget, i denna paragraf böra intagas ett stadgande av den innebörd, att särskilda medlemsavgifter skola upptagas för vardera verksamhetsgrenen, att inkomster få användas allenast för utgifter — däribland även förvaltningsutgifter — och fondbildning för den verksamhetsgren, för vilken de influtit, samt att uttaxering, där sådan må äga rum, skall för vardera verksamhetsgrenen göras särskilt bland de därtill anslutna medlemmarna. Hela statsbidraget blir tydligen hänförligt till inkomst för sjukhjälpverksamheten.

Den verksamhet såsom lokala organ för den sociala olycksfallsförsäkringen och för moderskapsunderstödsverksamheten, som sjukkassorna enligt det föregående skulle få övertaga gent emot riksförsäkringsanstalten, har ansetts till sin natur vara närmast hänförlig till sjukhjälpverksamheten och har följaktligen vid den nu ifrågasatta uppdelningen hänförs till densamma. Det må i detta sammanhang erinras, att sjukkassorna för sin medverkan i sådant hänseende skola få full ersättning för skälig förvaltningskostnad, vadan frågan vart denna verksamhet hänföres ur denna synpunkt saknar betydelse.

Med den föreslagna uppdelningen på de båda verksamhetsgrenarna synes en bestämmelse jämväl böra meddelas därom att de för de båda grenarna *gemensamma* förvaltningskostnaderna skola fördelas på desamma. Till dylika gemensamma kostnader böra naturligtvis ej hänföras de uteslutande på sjukhjälpverksamheten beroende kostnaderna för kontroll över sjuka medlemmar.

22 och 23 §§. 22 och 23 §§ innefatta bestämmelser om sjukkassas räkenskaper och om fondbildning. I dessa paragrafer föreslås ändring i överensstämmelse med vad 1910 års förslag i dessa hänseenden innehöll beträffande sjukkassor med högre begravningshjälp än 200 kronor. Genom de föreslagna nya bestämmelserna underlättas kontrollen över att för vardera försäkringsgrenen uttagas tillräckliga premier och avsättes erforderlig fond.

Här lika litet som i 20 § hava tillräckliga skäl ansetts föreligga att begränsa giltigheten av de ifrågasatta nya bestämmelserna till de fall, då begravningshjälpen överstiger 200 kronor. Ur principiell synpunkt lärer anledning icke finnas till en dylik åtskillnad, och av praktiska skäl synes densamma icke heller vara betingad.

26 §. Slutligen har i 26 § tillagts ett, ävenledes från 1910 års regeringsförslag hämtat, stadgande, vilket innefattar den juridiska konsekvensen av den föreslagna uppdelningen.

*Utvidgning
av rätten
till olika
höga av-
gifter inom
samma
klass.
21 §.*

I 21 § har därjämte föreslagits en ändring, som icke upptagits i de förberedande utkasterna och icke heller direkt betingas av nu närmast behandlade hänsyn. I 20 § finnes för närvarande stadgat, att de föreskrivna fasta försäkringsavgifterna ej få göras olika för olika grupper av kassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å understödsrätt eller sjukdoms- och dödsfallsrisk eller betingas av sådan bestämmelse i stadgarna, som angives i 21 §. I denna paragraf är föreskrivet, att i s. k. slutna kassor, som åtnjuta bidrag från arbetsgivare, avgifterna för medlemmar, som avgått från sin anställning hos denne arbetsgivare, må kunna höjas i förhållande till arbetsgivarbidragets storlek.

I sitt utlåtande över socialdepartementets utkast har nu socialstyrelsen påpekat, att olika avgifter även kunde betingas av stats- eller kommunala bidrag. Därmed förhåller sig så, att för vissa sjukkasmedlemmar statsbidrag ej må beräknas, och enligt såväl de nu gällande som de ifrågasatta nya bestämmelserna om statsbidrag må medlem, för vilken statsbidrag ej beräknas, icke vid avgifternas bestämmande tillgodoföras andel i sådant bidrag. Vidare hava de till en del kassor utgående kommunala bidragen i allmänhet begränsats till att avse endast inom kommunen mantalsskrivna personer och lämnats under villkor, att bidraget allenast kommer sådana personer till godo. I praktiken torde nu angivna bestämmelser vanligen tillämpas så, att personer för vilka bidrag ej må beräknas få erlägga en tilläggspremie, motsvarande det allmänna bidraget.

Vad socialstyrelsen sålunda anfört torde äga sin riktighet. Det påyrkade tillägget lärer emellertid närmast sammanhänga med det nyss återgivna stadgandet i 21 §. — Skall den föreslagna ändringen vidtagas, torde emellertid nämnda paragraf även i ytterligare mån böra omarbetas. Såsom jag förut anfört, skulle nämligen de däri avsedda slutna kassorna komma att ej vidare tilldelas statsbidrag. Det är emellertid min förhoppning, att dessa kassors medlemmar komma att ingå i de föreslagna, för alla öppna enhetskassorna och att förstnämnda kassor alldeles upphöra med sin verksamhet. Därest arbetsgivarna, vilket naturligtvis är synnerligen önskvärt, vilja bidraga till sina arbe-

tares sjukförsäkring jämväl inom enhetskassorna, synes det böra beredas dem garanti för att dessa deras bidrag komma allenast avsedda personer till godo, även om bidraget ej finge formen av tillskott till dessas avgifter utan exempelvis utgjorde ett kassan en gång för alla tilldelat belopp.

För underlättande av en dylik utveckling har jag, jämte det jag låtit införa det av socialstyrelsen förordade tillägget i 21 §, låtit omarbета det i paragrafen i övrigt givna stadgandet, så att det kan tillämpas jämväl å öppna sjukkassor.

I detta sammanhang må anföras, att enligt min mening det sist avsedda stadgandet i 20 § lämnar rum för tillämpning av ett system med olika premier på grund av skiljaktigheter i sjuktal exempelvis mellan lokala avdelningar i en rikssjukkassa. Ehuru en tillämpning av olika premier i dylikt fall under vissa förutsättningar kan bliva av betydelse för rikssjukkassornas inordnande i den föreslagna nyorganisationen, har jag vid sådant förhållande icke ansett nödigt att föreslå ändrade bestämmelser i dylikt hänseende.

62 §.

Denna paragraf innefattar i styckena 1) och 2) bestämmelser, vilka komplettera bestämmelserna i 4 § beträffande det lägsta medlemsantal, med vilket sjukkassa må registreras. För innehållet av dessa bestämmelser liksom för de ifrågasatta ändringarna däri har redogjorts vid sistnämnda paragraf. Här må endast tilläggas, att, därest sjukkassa före ikraftträdandet av nu föreslagna lagändringar registrerats med mindre medlemsantal än 100 eller fått tillstånd att fortsätta sin verksamhet med sådant medlemsantal, i följd varav visst minsta medlemsantal ej fastställts för densamma, nu gällande bestämmelser om 25-medlemsgränsen naturligtvis böra gälla för kassan. Stadgande därom torde böra införas i övergångsbestämmelserna.

81 §.

Då övertagande av skyldighet att bestämma och utgiva ersättning för olycksfall i arbete eller moderskapsunderstöd ej kan anses höra till de för sjukkassa konstitutiva uppgifterna utan sätter sjukkassa, som utövar sådan verksamhet, i en viss särställning, och då i allmänhet vid registrering av särskilt bildade rättssubjekt anteckning om verksamhetens föremål plägar vara föreskriven, synes upplysning om att kassa utövar dylik verksamhet böra finnas i sjukkasseregistret. Förslaget innefattar ändring i förevarande paragraf i sådant syfte. Att som en konsekvens av denna ändring föreskriva, att i registret jämväl skall intagas uppgift om huruvida kassa skall meddela begravningshjälp lär vara överflödigt, då enligt lagen sådant förhållande omedelbart skall framgå av kassans firma.

Socialstyrelsen har anmärkt, att jämväl det förhållandet att sjukkassa antagits till statsunderstödd borde anmärkas i sjukkasseregistret.

Såsom jag förut framhållit, synes mig dock frågan om statsunderstöd åt sjukkassor sakna direkt samband med den rättsliga regleringen av kassornas ställning. Skulle den organisation av den statsunderstödda sjukkasserörelsen, som

jag har för avsikt att förorda, vinna Kungl. Maj:ts och riksdagen bifall torde emellertid böra föreslås, att i samband med sjukasseregistret erforderliga uppgifter om de statsunderstödda sjukkassorna skola föras och offentliggöras.

92 §.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om viss anmälningsskyldighet, vilken avser att trygga tillämpningen av 62 §, och torde böra ändras i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande sistnämnda paragraf. I övrigt hänvisas till vad som anförts vid 4 och 19 §§.

94 §.

I 94 § innehålles bland annat en hänvisning till 14 §. Med hänsyn till de föreslagna ändringarna i nämnda paragraf bör denna hänvisning här utgå.

116 §.

Jämte bestämmelse om rätt för den som vid tiden för utfärdandet av gällande lag om sjukkassor var medlem av flera kassor att kvarstå i samtliga dessa, innehåller 116 § stadgande om rätt i vissa fall att kvarstå i kassa allenast för beredande av begravningshjälp samt regler om skyldighet för sjuk-kassor att biträda vid sjukkontroll över dem, som äro medlemmar av flera sjuk-kassor. Såsom i det föregående anförts, ingår i föreliggande förslag införande av allmän rätt att för beredande allenast av begravningshjälp kvarstå i viss sjukkassa. Vidare har föreslagits, att bestämmelserna om skyldighet för sjuk-kassor att öva sjukkontroll över andra sjukkassors medlemmar skola upphävas. Med hänsyn till dessa förslag synas de nyss återgivna, för speciella fall gällande bestämmelserna i 116 § böra utgå ur lagen.

117 §.

Med hänsyn till de föreslagna bestämmelserna i 20, 22, 23 och 26 §§ angående begravningshjälpsverksamhetens avskiljande från sjukhjälpsverksamheten torde de bestämmelser i enahanda syfte, som för ett visst fall finnas meddelade i 117 §, komma att sakna betydelse. Paragrafen lärer därför böra upphävas.

Övergångsbestämmelser.

Den ifrågasatta nyorganisationen av sjukförsäkringen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1927, och följaktligen synes denna ikraftträdandetid böra gälla även beträffande de nu behandlade ändringarna i sjukkaselagen. Ett undantag härifrån torde emellertid böra göras beträffande de ifrågasatta ändringarna i 20, 22, 23 och 26 §§. Då tillämpningen av dessa ändringar kan påkalla omläggning av bokföringen och vissa andra åtgärder, eventuellt även stadgeändring, från sjukkassornas sida, vilka åtgärder icke lämp-

ligen torde hinna genomföras till nämnda tidpunkt, synes med tillämpning av ändringarna i dessa paragrafer böra anstå till ingången av år 1928. Ändringarna äro emellertid av sådan natur, att intet hindrar, att de tillämpas redan före sistnämnda dag.

Angående de övergångsbestämmelser, som erfordras i anledning av de ifrågasatta ändringarna i 19 och 62 §§, har talats i det föregående.

Departementschefen uppläser härfter inom socialdepartementet utarbetat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 (nr 77) om sjukkassor* och hemställer, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslaget måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen lämnar Hans Maj:t Konungen bifall.

Ur protokollet:

Ake Karlholm.

F ö r s l a g

till

L a g**angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 (nr 77) om sjukkassor.**

Häri genom förordnas, att 117 § i lagen den 4 juli 1910 om sjukkassor skall upphöra att gälla ävensom att 2, 4, 6 och 9 §§, 11—14 §§, 15 § mom. 8, 17—23 §§, 26, 62, 84, 92 och 94 §§ samt 116 § mom. 3 i samma lag skola, 6, 12, 13, 17, 18, 19, 62 och 94 §§ i nedan intagna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

Registrerad sjukkassa vare ej tillåtet att meddela högre begravningshjälp än femhundra kronor, ej heller att utöva verksamhet, som uppenbarligen är främmande för det ändamål kassan enligt 1 § har att fullfölja.

Registrerad sjukkassa må med begivande av tillsynsmyndighet varom i 80 § sägs träffa avtal om övertagande av skyldighet att bestämma och utgiva ersättningar till skadad arbetare jämlikt gällande lag om försäkring för olycksfall i arbete ävensom moderskapsunderstöd åt kvinnor i industriellt arbete enligt vad därom må vara särskilt stadgat.

4 §.

Sjuk-kassa skall för att kunna vinna registrering bestå av minst etthundra medlemmar samt i enlighet med denna lag hava antagit stadgar och utsett styrelse. Därest särskilda omständigheter därtill föranleda, kan registrering beviljas jämväl sjuk-kassa med mindre medlemsantal än nyss nämnts, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå.

6 §.

Sjuk-kassas stadgar — — — skall förfaras.

Avser sjuk-kassa att utöva verksamhet, som i 2 § andra stycket sägs, skall detta angivas i stadgarna.

9 §.

I sjuk-kassa må icke någon vinna inträde allenast för beredande av begravningshjälp. Dock äge sjuk-kassa i stadgarna bestämma, att medlems make kan vinna inträde i kassan uteslutande för nämnda ändamål.

11 §.

Medlem av sjukkasse kan icke därur uteslutas av andra grunder än i stadgarna eller denna lag bestämts.

Stadgarna må ej innehålla, att medlem kan uteslutas på den grund, att han överskridit viss ålder, eller att hans hälsotillstånd försämrats, eller att han redan i någon viss utsträckning bekommit sjukhjälp. Ej heller må i stadgarna upptagas bestämmelse, som innebär rätt att utesluta medlem, vilken tillhört kassan fem år eller, där han uppnått fyrtiofem års ålder, två år, på grund därav att hans medlemskap i viss förening eller annat samfund upphört eller att han lämnat visst yrke eller viss anställning.

12 §.

Å samma tid må icke någon vara medlem av mer än en sjukkasse. Dock utgör medlemskap i sjukkasse, som är under likvidation eller i konkurstillstånd, eller medlemskap allenast för beredande av begravningshjälp ej hinder för inträde i annan kassa.

Varder, efter — — — vunnit inträde.

13 §.

Har medlem — — — honom belöper.

Då medlem utträtt eller uteslutits ur sjukkasse, må han ej utbekomma något av kassans tillgångar; dock må i stadgarna kunna föreskrivas, att, därest medlemmen i sammanhang med utträdet eller uteslutningen vinner inträde i annan sjukkasse, visst belopp skall för hans räkning till denna utbetalas.

14 §.

Där ej sjukkassas stadgar bestämma annorlunda, åligger det medlem, som avflyttar från kassans verksamhetsområde eller utom samma område ombyter boningsort eller återflyttar till ort inom nämnda område, att om den nya boningsorten ofördröjligen göra skriftlig anmälan, vid äventyr att varda förlustig rätt till understöd från kassan för den tid, som förflyter, intill dess sådan anmälan skett.

15 §.

Mom. 8. Sjukhjälpstiden skall utgöra minst nittio dagar för varje tidsperiod av tolv månader. Dock må i stadgarna bestämmas, att, där en sjukdom ensam eller i förening med annan, som inträffat medan i följd av den förra väsentlig nedsättning av arbetsförmågan ännu förefanns, redan föranlett meddelande av sjukhjälp för tid, ej understigande nittio dagar, ytterligare sjukhjälp ej skall utgå för nämnda sjukdomar.

17 §.

Därest enligt sjukkassas stadgar läkarintyg angående inträdessökandes hälsotillstånd icke fordras, må understöd ej utgå i anledning av sjukdom eller

dödsfall, som inträffar under de första sextio dagarna efter inträdet. Vad nu stadgats gälle dock icke, om sjukdomen eller dödsfallet orsakats av olycksfall, som inträffat efter inträdet i kassan, och äge ej heller tillämpning beträffande medlem, vilken på grund av sin anställning varit pliktig att inträda i kassan eller enligt bestämmelse i kassans stadgar varit berättigad att i sammanhang med utträde eller uteslutning ur annan sjukkasse vinna inträde i kassan.

Upptages i — — — i kassan.

18 §.

Är sjukkassas sjukhjälpstid längre än den enligt denna lag kortaste tillåtna, må genom föreskrift i stadgarna bestämmas, att rätten till sjukhjälp för den överskjutande tiden skall vara på visst sätt inskränkt.

I sjukkassas — — — av tillsynsmyndigheten.

19 §.

Skola inom — — — i 6 § vid 5), 6) och 7).

Tillsynsmyndigheten bestämmer det minsta för utfästade av sjukhjälp eller begravningshjälp tillåtna antalet sjukhjälp- eller begravningshjälpsförsäkrade medlemmar i varje klass.

Vidare skall — — — övergången skett.

20 §.

Mom. 1. Sjukkasse skall upptaga fasta medlemsavgifter till bestridande av kostnaderna för sjukhjälpverksamheten och, därest sjukkassan meddelar begravningshjälp, särskilda fasta medlemsavgifter för nämnda verksamhet.

De fasta avgifterna må icke göras olika för olika grupper av sjukkassans medlemmar i vidare mån än som skäligen föranledes av olikhet medlemmarna emellan i avseende å understödsrätt eller sjukdoms- eller dödsfallsrisk eller ock betingas av sådan bestämmelse i stadgarna, som angives i 21 §. De avgifter, som äro avsedda för sjukhjälpverksamheten eller förekommande begravningshjälpverksamhet, skola vara så avvägda, att de i förening med andra kassans inkomster, vilka kunna vara bestämda för enahanda ändamål, må antagas förslå till täckande av kassans löpande utgifter för den verksamhet, för vilken avgifterna äro avsedda, ävensom till fondbildning, som må erfordras för denna verksamhet, samt till därå belöpande förvaltningskostnad.

Mom. 2. De inkomster, vilka äro bestämda för sjukhjälpverksamheten, må ej i vidare mån än som kan föranledas av stadgarnas bestämmelser i ämne, vilket angives i 6 § vid 11), användas för annat ändamål än nämnda verksamhetsgren samt avsättning till i 23 § omförmäld, för verksamhetsgrenen avsedd fond.

Vad nu stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande de inkomster, vilka äro bestämda för begravningshjälpverksamheten.

Mom. 3. Skall enligt sjukkassas stadgar uttaxering å medlemmarna kunna äga rum, må sådan beslutas allenast i den händelse, att kassans för dess sjukhjälp- eller dess begravningshjälpverksamhet bestämda inkomster finnas otill-

räckliga för det ändamål, vartill de skola användas. Genom uttaxering erhållna medel må användas allenast för samma ändamål som de inkomster, vilkas otillräcklighet föranlett uttaxeringen.

Mom. 4. Till sjukkassas sjukhjälsverksamhet skola hänföras moderskaps-hjälsverksamhet samt sådan verksamhet, som avses i 2 § andra stycket.

Mom. 5. Sjukkassas för sjukhjäls- och begravningshjälsverksamheten gemensamma förvaltningskostnader skola på de inkomster, som inflyta av sjukhjälsverksamheten, och de inkomster, som inflyta av begravningshjälsverksamheten, fördelas i förhållande till de olika inkomsternas storlek.

21 §.

Utgår till sjukkassa bidrag från staten eller från kommun, eller har arbetsgivare till kassan överlämnat gåva eller gentemot kassan iklätt sig förpliktelse, vilken gåva eller förpliktelse är av större betydelse för de fasta avgifternas eller av kassan meddelat understöds storlek, må i stadgarna föreskrivas, att för medlemmar, för vilka enligt fastställda bestämmelser sådant bidrag icke må beräknas eller vilka enligt vid gåvan eller förpliktelsen knutet villkor ej äga tillgodonjuta förmån därav, de fasta avgifterna skola höjas med angivet belopp, skäligen motsvarande vad å annan medlem belöper av bidraget eller av förmån av gåvan eller utfästelsen.

22 §.

Sjukkassa är pliktig föra ordentliga räkenskaper. Meddelar sjukkassa begravningshjälp, skola räkenskaper föras särskilt för sjukhjälsverksamheten och särskilt för begravningshjälsverksamheten.

I avseende å förändret av räkenskaperna skola särskilda föreskrifter meddelas av tillsynsmyndigheten att gälla jämte dem, som kassan jämlikt förordningen den 4 maj 1855 angående handelsböcker och handelsräkningar har att iakttaga. Räkenskapsavslutning skall ske för kalenderår.

Räkenskaperna skola föras så, att av desamma framgår, vilka kassans tillgångar utgöra fond, samt, i händelse både sjukhjäls- och begravningshjälsfond skola finnas, av vilka tillgångar vardera fonden består.

23 §.

Då bokslut är uppgjort för sjukkassa, skall vad av de för kassans sjukhjälsverksamhet bestämda inkomster och genom uttaxering erhållna medel enligt bokslutet återstår från det år, bokslutet avser, ingå till en sjukhjälsfond. Motsvarande återstod av de för begravningshjälsverksamhet bestämda inkomster och uttaxerade medel skall avsättas till en begravningshjälsfond. Sjukhjälsfondens kapital och avkastning må tagas i anspråk allenast för sjukhjälsverksamheten samt begravningshjälsfondens kapital och avkastning allenast för begravningshjälsverksamheten.

26 §.

Den, som mot sjukkassa har fordran å begravningshjälp, äge ej rätt till betalning för denna fordran ur de för sjukhjälpsverksamheten bestämda tillgångar, och den, som har fordran å sjukhjälp, äge ej rätt till betalning därför ur de för begravningshjälpsverksamheten bestämda tillgångar.

I vidare mån än som framgår av vad nu föreskrivits må vad i 20 § mom. 2 och 3 samt 23 § stadgas i fråga om användning av vissa sjukkassas tillgångar icke åberopas mot tredje man, med mindre han insett eller bort insett, att stadgandet ägt tillämpning.

62 §.

Sjukkassa skall — — — tre månader;

2) då medlemsantalet, där tillsynsmyndigheten funnit skäligen lämna sådant medgivande, som nyss angivits, eller kassan registrerats med mindre antal medlemmar än etthundra, nedgått under det av tillsynsmyndigheten för kassan bestämda minsta medlemsantal och detta tal ej åter uppnåtts inom tre månader;

3) då förhållande — — — sin verksamhet.

84 §.

Beviljas sjukkassas registrering, låte tillsynsmyndigheten i sjukkasseregistret införa:

- 1) dagen för stadgarnas antagande;
- 2) kassans firma;
- 3) huruvida kassan skall kunna utöva verksamhet, som i 2 § andra stycket sägs;
- 4) den ort, där styrelsen har sitt säte;
- 5) varje styrelseledamots och suppleants samt, där eljest någon, ensam eller gemensamt med annan, är berättigad att teckna sjukkassans firma, dennes fullständiga namn och hemvist;
- 6) där befogenhet att teckna firman ej skall utövas allenast av styrelsen, vilken eller vilka, var för sig eller gemensamt, sådan befogenhet tillkommer;
- 7) huruvida uttaxering å medlemmarna skall kunna äga rum;
- 8) det sätt, varpå kallelse till sjukkassesammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till medlemmarnas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder senast skola vara vidtagna.

Det ena exemplaret av stadgarna skall förses med bevis om registreringen och återställas till sökanden.

92 §.

Nedgår antalet medlemmar av sjukkassa under etthundra eller, där kassan registrerats med mindre antal medlemmar, under det av tillsynsmyndigheten jämlikt 4 § för kassan bestämda minsta medlemsantal, åligger det styrelsen att ofördröjligen därom göra anmälan hos tillsynsmyndigheten. I anledning av anmälan, som avser förstnämnda fall, har tillsynsmyndigheten att, så snart

ske kan, meddela beslut, huruvida det må vara sjukkassan medgivet att med mindre medlemsantal än etthundra fortsätta sin verksamhet, därvid tillsynsmyndigheten skall bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå. Har sådant medgivande lämnats, och nedgår sedermera medlemsantalet under det bestämda minsta antalet, skall anmälan därom av styrelsen ofördröjligen göras hos tillsynsmyndigheten.

Har i klassindelad sjukkasse antalet medlemmar av en klass nedgått under vad, på sätt i 19 § sägs, är för utfästade av sjukhjälp eller av begravningshjälp från klassen bestämt, åligger det likaledes styrelsen att om förhållandet ofördröjligen göra anmälan hos tillsynsmyndigheten.

94 §.

Om tillsynsmyndighetens beslut i ärende, som icke avser registrering, så ock om beslut, varigenom registrering vägrats, skall skriftlig underrättelse ofördröjligen överlämnas eller med allmänna posten försändas till någon, vilken äger företräda sjukkassan. Innefattar beslutet anvisning enligt 24 eller 93 §§, eller har genom beslutet av sjukkasse gjord ansökning avslagits eller med stöd av 25 § lämnat medgivande återkallats eller registrering av anmält förhållande vägrats, skola i underrättelsen om beslutet skälen därför angivas.

Är sjukkasse — — — beslutets dag.

116 §.

Mom. 3. Är någon vid tiden för denna lags utfärdande medlem av särskilda registrerade sjukkassar, äge han utan hinder av bestämmelsen i första punkten av 12 § första stycket kvarstå i dessa kassar, jämväl sedan desamma blivit registrerade enligt denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1927. Härvid skall emellertid gälla:

1. Vad i 20, 22, 23 och 26 §§ i denna lag stadgas skall ej lända till efterrättelse förr än från och med den 1 januari 1928.

2. Har före lagens ikraftträdande sjukkasse registrerats med mindre medlemsantal än etthundra eller jämlikt 92 § erhållit medgivande att med mindre medlemsantal, än nyss sagts, fortsätta sin verksamhet, skall vad för sådant fall är i 62 och 92 §§ i deras nuvarande lydelse stadgat fortfarande äga tillämpning beträffande kassan.

3. Finnas enligt sjukkassas vid tiden för lagens ikraftträdande registrerade stadgar inom kassan skilda klasser för beredande av sjukhjälp, skall vad i 19 § andra stycket och 92 § andra stycket i deras nuvarande lydelse stadgat fortfarande äga tillämpning beträffande sådan klass, intill dess att antal, som avses i 19 § enligt dess i denna lag stadgade lydelse, må bliva för klassen bestämt.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 8 februari 1926.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet SVEDELIUS,
regeringsrådet PALMGREN,
justitierådet CHRISTIANSSON,
justitierådet HÖGSTEDT.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 31 december 1925, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till *lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 (nr 77) om sjukkassor*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Nils Evert Sandberg.

Lagrådet anförde:

De nu föreslagna ändringarna i sjukkasselagen påkallas av en tilltänkt omorganisation av den statsunderstödda sjukförsäkringsverksamheten. Delvis sammanhänga dessa ändringar därjämte med ifrågasatt ny lagstiftning om försäkring för olycksfall i arbete samt om moderskapsunderstöd i vissa fall. Under förutsättning att nämnda omorganisation kommer till stånd och att den i övrigt ifrågasatta nya lagstiftningen genomföres, har lagrådet funnit det remitterade förslaget ej föranleda vidare yttrande än som innefattas i nedanstående mot vissa detaljbestämmelser däri gjorda erinringar.

2 §.

Det stadgande, som innehålles i det föreslagna nya andra stycket, utgör ett undantag från den hittills gällande regeln att sjukkassas verksamhet endast omfattar kassans egna medlemmar. Den åsyftade meningen att sådan verksamhet, varom i detta stycke sägs, må avse även andra personer synes lämpligen böra genom något tillägg bringas till direkt uttryck.

19 §.

Det föreslagna stadgandet i andra stycket synes böra fullständigas med en föreskrift om när tillsynsmyndigheten skall beträffande sjukkassa med sär-

skilda klasser meddela bestämmelse angående det minsta tillåtna antalet medlemmar i varje klass. Bestämmande av minimiantalet bör tydligen, såsom också lärer vara avsett, ske i samband med sjukkassans registrering eller, om klassindelningen införes senare eller befintlig sådan ändras, i samband därmed att registrering äger rum av den stadgeändring, som därav föranledes. Sedan i nu nämnd ordning minsta antalet medlemmar i varje klass blivit bestämt, bör det, om förhållandena därtill giva anledning, vara tillsynsmyndigheten obetaget att på framställning från kassans sida bestämma antalet på annat sätt. Utan sådan framställning torde det däremot icke böra tillkomma tillsynsmyndigheten att genom nytt beslut ändra vad om antalet förut bestämts.

21 §.

Av en jämförelse med stadgandet i 20 § mom. 1 framgår, att här är fråga, icke om ett tillägg till de fasta avgifterna, sådana dessa redan blivit bestämda, utan om dessas fastställande till högre belopp för vissa medlemmar än för de övriga. Detta synes komma till klarare uttryck, om åt stadgandet i förevarande paragraf gives ungefär den avfattningen, att för medlemmar, för vilka av staten eller av kommun beviljat bidrag enligt fastställda bestämmelser icke må beräknas eller vilka enligt vid gåva eller utfästelse knutet villkor ej äga tillgodonjuta förmån därav, de fasta avgifterna skola utgå med högre belopp än för övriga medlemmar, därvid skillnaden skall skäligen motsvara vad å envar av de senare belöper av bidraget eller av förmånen av gåvan eller utfästelsen.

84 §.

Den föreslagna tredje punkten i första stycket av denna paragraf innebär efter ordalagen, att både för det fall att sjukkassa avser att utöva sådan verksamhet, som i 2 § andra stycket sägs, och för det fall att dylik verksamhet icke skall utövas uppgift därom skall införas i sjukkasseregistret. Enligt det till intagande i 6 § föreslagna andra stycket skola däremot sjukkassas stadgar innehålla bestämmelse i ifrågavarande hänseende endast för den händelse sjukkassan avser att utöva verksamhet av nämnda slag. Då denna bristande överensstämmelse icke synes grundad och knappast heller är åsyftad, torde förevarande punkt böra erhålla en sådan ändrad avfattning, att den kommer att innehålla, att där sjukkassa avser att utöva verksamhet, som i 2 § andra stycket sägs, uppgift därom skall införas i registret.

92 §.

Då, på anmälan att medlemsantalet i sjukkassa, som registrerats med minst etthundra medlemmar, nedgått under etthundra, tillsynsmyndigheten givetvis har att bestämma visst tal, under vilket kassans medlemsantal ej må nedgå, endast i det fall att medgivande lämnas kassan att med mindre medlemsantal än etthundra fortsätta sin verksamhet, synes för utmärkande härav någon omredigering av första stycket vara erforderlig.

Övergångsbestämmelserna.

Då i förslaget stadgas, att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1927, innebär detta, med hänsyn jämväl till ingressens innehåll, bland annat att 20, 22, 23 och 26 §§ i sin nuvarande lydelse nämnda dag upphöra att gälla. Emellertid föreskrives i första punkten av övergångsbestämmelserna, att vad i berörda paragrafer i denna lag stadgas ej skall lända till efterrättelse förr än från och med den 1 januari 1928. Härav skulle således följa, att under år 1927 bestämmelser komme att saknas i de avseenden, som beröras i omfördälda fyra paragrafer. Stadgandet torde böra avfattas ungefärligen sålunda, att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1927 utom såvitt angår 20, 22, 23 och 26 §§, samt att ikraftträdandet i vad lagen rörer dessa paragrafer skall ske den 1 januari 1928.

I konsekvens med att nämnda fyra paragrafer i sin nya lydelse skola erhålla tillämpning först från och med den 1 januari 1928, läser bestämmelsen om att 117 § skall upphöra att gälla icke heller böra träda i kraft förrän från och med sistberörda dag.

Enligt punkt 3 skall, om vid lagens ikraftträdande sjuk-kassa är indelad i klasser för beredande av sjukhjälp, vad i 19 § andra stycket och 92 § andra stycket i deras nuvarande lydelse stadgas fortfarande äga tillämpning beträffande sådan klass, intill dess antal, som avses i 19 § enligt dess i den nya lagen stadgade lydelse, må bliva för klassen bestämt. Då det icke torde böra tillkomma tillsynsmyndigheten att i förevarande fall annat än på framställning av sjuk-kassan bestämma minsta tillåtna antalet medlemmar i klassen, synes ett tillägg till utmärkande härav vara att förorda.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 25 februari 1926.

N ä r v a r a n d e :

Statsministern SANDLER, statsråden OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet lagrådets den 8 februari 1926 avgivna utlåtande över det den 31 december 1925 till lagrådet remitterade förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 4 juli 1910 (nr 77) om sjukkassor samt anför:

Lagrådets anmärkningar, som allenast avse det formella utförandet av de föreslagna lagändringarna, hava föranlett en omarbetning av förslaget i anmärkta hänseenden. Vad lagrådet anmärkt beträffande punkt 3 av övergångsbestämmelserna i det remitterade förslaget torde lämpligen föranleda sådan omformulering, att i lagtexten utsäges att det nya medlemsantalet jämväl under övergångstiden skall fastställas i den i 19 § i dess nya lydelse stadgade ordning.

I samband med de av lagrådets yttrande föranledda ändringarna hava vissa andra jämkningar av rent formell natur verkställt i förslaget.

Föredraganden uppläser det sålunda omarbetade förslaget samt hemställer att förslaget måtte jämlikt 87 § regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ake Karlholm.